

Kurskod: SKOK01
Termin: VT 2012
Handledare: Camilla Nothhaft
Examinator: Jörgen Eksell

Examensarbete för kandidatexamen i strategisk kommunikation

Från kattsand till dödligt avfall

En kritisk diskursanalys av Greenpeace uttryckssätt för att påverka opinionen i kärnkraftsfrågan

LILIAN BOTVALDE & JOHAN FRIDH

Lunds universitet
Institutionen för strategisk kommunikation

Abstract - Sammanfattning

From cat litter to deadly waste

In this Bachelor thesis we have analyzed how Greenpeace Nordic, as a non-profit organization, express themselves in written language to influence and shape the public opinion on nuclear energy after the nuclear accident in Fukushima Daiichi. We have analyzed texts published on the organizations website from the time of the accident to a year after, using a critical discourse analysis. We have analyzed two opinion articles, five articles, six press releases and seven blog posts, 20 texts in total from three periods of time. Our conclusion is that Greenpeace use emotive language and often relate to secondary events in their texts. Nuclear energy is framed as dangerous and unnecessary by Greenpeace and is primarily based upon the anti-nuclear discourse. We hope that our thesis will contribute to increase and broaden the knowledge on this subject.

Keyword: Greenpeace, nuclear energy, public opinion, critical discourse analysis, strategic communication

Från kattsand till dödligt avfall

I denna uppsats har vi undersökt hur Greenpeace Norden som ideell miljöorganisation uttrycker sig i text för att påverka opinionen i kärnkraftsfrågan efter kärnkraftsolyckan i Fukushima Daiichi. Vi har genomfört en kritisk diskursanalys på texter som publicerats från det datum olyckan ägde rum och ett år framåt i tiden. Sammanlagt har vi analyserat två debattartiklar, fem artiklar, sex pressmeddelanden och sju blogginlägg vi lokaliserat via organisationens hemsida. Vi har konstaterat att Greenpeace i sina texter i hög utsträckning använder sig av värdeladdade ord och ofta binder argumentationen till sekundärhändelser. Kärnkraftsfrågan ramas ofta in som farlig och onödig och bygger huvudsakligen på den diskursordning mot kärnkraft. Vår förhoppning är att bidra till att bredda kunskapen inom denna diskurs.

Nyckelord: Greenpeace, kärnkraft, opinionsbildning, kritisk diskursanalys, strategisk kommunikation

Antal tecken inklusive mellanslag, exklusive ramverk: 87 872

Innehållsförteckning

Inledning	4
1.1 Inledande beskrivning.....	4
1.2 Problemformulering.....	4
1.3 Syfte och frågeställningar	7
1. Avgränsningar.....	7
Bakgrund	9
2.1 Kärnkraftsolyckan i Fukushima Daiichi	9
2.2 Greenpeace.....	9
2.3 Kärnkraft i Sverige.....	10
2.3.1 Kort bakgrund och fakta	10
2.3.2 Politiskt läge i Sverige - historisk tillbakablick	11
2.3.3 Slutförvaring i Sverige.....	12
Teori och tidigare forskning	13
3.1 Begreppsdefinition.....	14
3.1.1 Public Relations	14
3.1.2 Opinion	14
3.1.3 Opinionsbildning	15
3.2. Framing.....	16
3.2.1 Ramar.....	18
3.3 Tidigare forskning.....	20
Metod	21
4.1 Vetenskapliga premisser	21
4.2 Diskursbegreppet	21
4.3 Diskursanalys som metod	22
4.4 Kritisk diskursanalys.....	23
4.5 Vår analysmodell	24
4.6 Urval	25
Analys	27
5.1 Tema 1: Orsakssamband och sekundärhändelser	27
5.1.1 Orsakssamband	27
5.1.2 Knyts huvudhändelser till sekundärhändelser	28
5.2 Slutsats	31

5.3 Tema 2: Ordval och större sammanhang	34
5.3.1 Hur benäms kärnkraften som energiform?	34
5.3.2 Hur beskrivs andra aktörer?	36
5.3.3 Vilken författartyp använder sig Greenpeace av?.....	37
5.4 Slutsats	39
Slutdiskussion.....	43
6.1 Förslag på fortsatt forskning	46
Referenser	47
Bilagor	51
Analysschema	51

Inledning

Ordet väger ingenting, ändå är det mäktigast på jorden.

Björn Ranelid, 2011 (Bengtsson, 2011)

1.1 Inledande beskrivning

Ovanstående citat illustrerar hur något så enkelt och oskyldigt som enstaka ord tillsammans bildar en helhet mäktigare än svärdet. Ordets makt spelar en mycket stor roll i politiska sammanhang och är avgörande för hur frågor porträtteras och uppfattas. Det är avgörande för opinionsbildning.

Den elfte mars 2011 inträffade den största kärnkraftsolyckan i modern tid sedan härdsmltan i Tjernobyl 1986. Olyckan i japanska Fukushima Daiichi fick stor global uppmärksamhet och bidrog till att kärnkraftsfrågan återigen väcktes och skapade stor debatt världen över. Konsekvensen av detta blev bland annat att opinionen vände och att ett flertal länder, däribland Tyskland, valde att helt avskaffa sitt kärnkraftsprogram. (Nationalencyklopedin, 2012) Också i Sverige har frågan fått stor uppmärksamhet där opinionen, som de senaste åren varit positivt inställd, svängt och blivit mer negativ. (SOM-institutet, 2012) Tidigare har Sverige varit ett land med starkt motstånd mot kärnkraften och 1980 beslutades efter en folkomröstning att kärnkraften skulle vara helt utfasad år 2010. Istället blev detta år ett startskott för ny kärnkraft i Sverige då riksdagen efter en mycket jämn omröstning, beslutade att bygga ut den nuvarande kärnkraften och ersätta gamla reaktorer med nya. (Nordlander & Rosén, 2010)

Greenpeace, världskänd miljöorganisation med en öppen kritisk hållning i denna omtvistade fråga, har länge arbetat för en övergång från kärnkraft till förnyelsebara energikällor. Hur kommunicerar en ideell organisation för att påverka opinionen i en fråga som ligger högt upp på nyhetsagendan? Och hur påverkar inramningar och ordval vad budskapet kommunicerar? Detta är vad vi ämnar undersöka.

1.2 Problemformulering

På Nationalencyklopedins webbupplaga definieras kärnkraftsfrågan som *debatten och den politiska striden kring kärnenergi/fissionskraft som produktionsform för el*. (Kolare, et al., 2012) I vår användning av begreppet *kärnkraftsfrågan* avser vi debatten i svensk media om kärnkraftens vara eller icke vara som medel för energiproduktion i Sverige. Kärnkraftens existens är i dagsläget en mycket omdebatterad fråga, både i nationellt och internationellt perspektiv. I dagsläget finns det tio aktiva reaktorer i Sverige. (ibid)

År 2010 presenterade institutet för Samhälle, opinion, medier (SOM-institutet) Göteborgs universitet, *Forskningsprojektet Energiopinionen i Sverige*, där det bland annat framgår hur den svenska opinionen förändrats mellan åren 1986 och 2009. Enligt undersökningen var 75 % av opinionen 1986, samma år som Tjernobyloolyckan ägde rum, för en avveckling av kärnkraften i Sverige på lång sikt. Drygt 23 år senare, 2009, låg samma siffra på 31 %. Opinionsen för en fortsatt kärnkraftsanvändning på längre sikt var 1986 endast 12 %, jämfört med 51 % år 2009. (SOM-institutet, 2010) Samma undersökning gjordes även av SOM-institutet 2011 och visade att förtroendet för kärnkraften minskat som ett resultat av olyckan i Fukushima. Endast 14 % var för en fortsatt användning och utbyggnation medan 10 % ansåg att kärnkraften borde avvecklas snarast. (SOM-institutet, 2012)

Inom politik hinner mycket att hända på 30 år. De socialdemokratiska regeringar som dominerat svensk politik byttes 2006 ut mot en högerstyrd Alliansregering (Sveriges Regering, 2012) med en positiv syn på kärnkraft. Trots Centerpartiets tveksamma inställning gentemot kärnkraft lyckades koalitionsregeringen enas kring den omtvistade kärnkraftsfrågan och i slutet av denna mandatperiod, strax före valet 2010, röstade riksdagen ja till att ersätta och bygga nya reaktorer på befintliga platser i landet. Förslaget, som var kontroversiellt, vann med 174 mot 172 röster i riksdagen. Den knappa majoriteten berodde på regeringens svårighet att få centerpartister att rösta ja i frågan. (Nordlander & Rosén, 2010) Tre månader senare fick den borgerliga regeringen förnyat förtroende av det svenska folket.

Av uppenbara skäl tenderar kärnkraftsolyckor att gynna kärnkraftsmotståndarna i sakfrågan och därför är det föga förvånande att kärnkraftsolyckan i Fukushima Daiichi bidrog till att stödet för kärnkraft minskade kraftigt. I en

undersökning gjord av *Synovate* på uppdrag av *Dagens Nyheter* framkom det att cirka tio dagar efter olyckan var 36 % av de tillfrågade för avveckling och endast 21 % ville se en ytterligare utbyggnad. År 2008 genomförde *Synovate* en liknande undersökning där samma frågor ställdes, andelen som förespråkade en avveckling var då 15 % medan 47 % var för en utbyggnad av den redan existerande svenska kärnkraften. (Nilsson, 2011)

Synovates undersökning är inte den enda som visar hur opinionen i Sverige blev allt mer kritisk efter olyckan i Fukushima. I en undersökning gjord av Sifo mellan den 15-21 mars 2011 framkom att fyra av tio svenskar blivit mer tveksamma till kärnkraften efter olyckan. (Tidningarnas Telegrambyrå, 2011)

Efter olyckan i Fukushima Daiichi har ämnet givits stort medialt utrymme där organisationer och aktörer med olika intressen får komma till tals. En sökning i Retrievers Mediearkiv på sökordet *kärnkraft* i svensk media ger under perioden 26 februari till 26 mars 2012 882 träffar i tryckt press och webb. En helt annan fråga som under samma period fullkomligt dominerat medierna är Prinsessan Estelles födelse. En sökning på sökordet *Prinsessan Estelle* gav under samma period 2096 träffar. Även om kärnkraftsfrågan inte kommer upp i samma antal träffar, ger siffrorna ändå en indikation på att frågan trots denna massiva mediala uppmärksamhet som prinsessfödelsen fick, fick stort medialt utrymme.

Kärnkraftsolyckan i Fukushima Daiichi bidrog också till att frågan hamnade högt upp på nyhetsagendan. En sökning i Retrievers Mediearkiv på sökordet *kärnkraft** mellan perioden 2010-03-10 till 2011-03-10 (ett år före olyckan fram till dagen innan den ägde rum) gav 37 367 träffar i svensk tryckt- och webb press. Därefter, mellan 2011-03-10 till 2012-03-10 gav samma sökord 63 838 träffar, en ökning med drygt 40 %. Detta innebär att kärnkraftsfrågan fått betydligt mer medialt utrymme sedan olyckan i Japan.

Vi anser att ovanstående fakta och siffror visar att det finns en relevans i att hävda att olyckan i Fukushima bidragit till att föra upp kärnkraftsfrågan på agendan samtidigt som den svenska opinionen svängt. Mot denna bakgrund menar vi att det är särskilt intressant att undersöka fenomenet opinionsbildning utifrån en ideell organisations perspektiv och ta reda på hur Greenpeace väljer att uttrycka sig för att påverka den breda massan. Vi tror att den argumentation som tidigare karakteriserade kärnkraftsfrågan i Sverige till stor del bygger på argument som återfinns i samt bygger på en diskurs som kan definieras som anti-kärnkraft (se

avsnittet *tidigare forskning*). Nu när debatten och opinionen ser annorlunda ut, måste också kärnkraftsmotståndare förhålla sig till samt argumentera annorlunda med anledning av detta. Därför är det av stort intresse att visa hur en organisation som Greenpeace bygger upp sin argumentation och diskurs, inte minst med tanke på att forskningen som bedrivits gällande kärnkraftsdiskurs inte är särskilt omfattande.

Det är intressant att reflektera kring att Sverige har gjort en vändning i kärnkraftsfrågan genom att bortse från det beslut riksdagen fattade 1980 och istället rösta för ytterligare utbyggnad. Vad detta beror på är en stor och komplex fråga som vi inte ämnar gå närmare in på i denna uppsats. Däremot ser vi det som högst intressant att ha i åtanke och reflektera kring i relation till vår undersökning.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur Greenpeace Norden, hädanefter Greenpeace, uttrycker sig i text för att påverka opinionen i den svenska kärnkraftsfrågan. Med en kritisk diskursanalytisk metod vill vi undersöka vad Greenpeace kommunicerar och vilken diskurs deras argumentation kan sägas bygga på. Utifrån teorin *Framing* vill vi analysera vilka ramar organisationen sätter för sin verklighet och hur denna beskrivs. Det är vår förhoppning att uppsatsen ska bidra till att bredda den idag begränsade forskningen kring kärnkraftsdiskurs i Sverige samt belysa hur kärnkraftsfrågan porträtteras av en ideell organisation med en öppen kritisk hållning i kärnkraftsfrågan.

Följande forskningsfrågor ställs:

- Vilka ord och uttryck använder sig Greenpeace av för att beskriva och sätta ramar för sin verklighet i syftet att påverka opinionen i kärnkraftsfrågan i Sverige?
- Hur knyter Greenpeace an sin argumentation till sekundärhändelser, som exempelvis kärnkraftsolyckan i Fukushima Daiichi, för att förstärka sitt budskap?

1.4 Avgränsningar

Som vi kommit fram till i problemformuleringen har kärnkraftsfrågan fått stor plats i media sedan olyckan i Fukushima inträffade i mars 2011. Mot den bakgrunden utgår vi från att agendan redan är satt i den bemärkelsen att frågan ständigt debatteras och står högt upp på framför allt tidningarnas dagordningar. Vi har därför valt att avgränsa vår uppsats till att endast undersöka hur, när frågan bevisligen är på dagordningen, Greenpeace som organisation försöker påverka opinionen.

Bakgrund

2.1 Kärnkraftsolyckan i Fukushima Daiichi

Den elfte mars 2011 drabbades norra Japan av en mycket kraftig jordbävning. Jordbävningen uppmätte 9,0 på Richterskalan och till följd av jordbävningen bildades en tsunami. Jordbävningen i sig orsakade ingen allvarlig skada på kärnkraftverket i Fukushima Daiichi, däremot slog den efterföljande tsunamin, med maximal våghöjd på 14 m, över den 5,7 m höga skyddsmuren. Hela anläggningen översvämmades och systemet för nödkylning slogs ut. Byggnaderna för reaktorerna 1-4 skadades och spridning av radioaktiva ämnen blev en följd av detta. (Sjöstrand, 2012) Kärnkraftsolyckan i Fukushima Daiichi, hädanefter benämnd som Fukushima, är den största kärnkraftsolyckan sedan olyckan i Tjernobyl 1986. I dagsläget är ett område på 20 km från kärnkraftverket en förbjuden zon där det krävs särskilt tillstånd för att vistas. Utöver denna zon har ett område på 50 km nordväst om kärnkraftverket evakuerats. (Strålsäkerhetsmyndigheten, 2012) Till följd av kärnkraftsolyckan i Fukushima har många länder reviderat sitt kärnkraftsprogram, bland annat Tyskland, Schweiz och Belgien. (Suneson, 2012)

2.2 Greenpeace

Greenpeace är en internationell miljöorganisation som är ekonomiskt och politiskt obunden och vill motverka skador på miljön samt sprida en ekologisk medveten helhetssyn. (Greenpeace, 2010) Organisationen har kontor i över 40 länder, huvudkontoret finns i Amsterdam och i Sverige finns organisationen sedan 1983. Organisationen arbetar i huvudsak med klimatfrågan, bevarandet av urskog, havsekologi, jordbruk utan genmodifierade organismer (GMO), biologisk mångfald, miljögifter samt avveckling av kärnkraft.

Greenpeace arbetar med opinionsbildning och ickevåldsaktioner och är kända för att göra spektakulära aktioner som vinner mycket medialt intresse. (Nationalencyklopedin, 2012) Detta genom att: a) undersöka, exponera och konfrontera övergrepp mot miljön b) förmå dem som har politiskt och ekonomisk makt att

åstadkomma förändring c) ta fram miljömässigt ansvarsfulla och socialt rättvisa lösningar som ger hopp idag och för kommande generationer och d) inspirera människor att ta ansvar för planeten. (Greenpeace, 2010) Arbetsmetoderna består huvudsakligen av politisk lobbying, forskning, aktioner och demonstrationer samt att inspirera andra att agera. (Greenpeace, 2010) Greenpeace har som strategi att handlingar är viktigare än ord, men arbetar också mycket med att sprida sitt budskap i olika kanaler. Med hjälp av bland annat debattartiklar, pressmeddelanden, sociala medier och blogginlägg på deras hemsida vill organisationen skapa opinion. Ofta uppfattas Greenpeace som en ”miljöpolis”, då organisationen ofta konfronterar, i deras ögon, en “miljöbov” för att peka på ett större miljöproblem. (Boström, 2001) Aktionerna kan framstå som känslodominerande och spontana, men bakom ligger en lång förberedelseprocess och strategiska överväganden. Även om kampanjer är den stor del av organisationens identitet, så är det inte ett självändamål, utan ett medel för att åstadkomma en social förändring.

2.3 Kärnkraft i Sverige

2.3.1 Kort bakgrund och fakta

Fram till 1999 fanns sammanlagt tolv reaktorer i drift i Sverige då en av två reaktorer i Barsebäck stängdes efter stora påtryckningar från Danmark. Sedan reaktor 2 togs ur drift 2005 har Sverige idag tio producerande kärnkraftsreaktorer igång; tre i Forsmark, tre i Oskarshamn och fyra i Ringhals. (Kolare, et al., 2012) Kärnkraften har länge stått för en betydande del av den svenska produktionen av energi och el. År 1991 stod t.ex. kärnkraften för 51,6 % av den totala svenska elproduktionen, för 2010 var samma siffra 45,7 %. (Energimyndigheten, 2011) Den svenska energitillförseln var 2010 sammanlagt 616 TWh där kärnkraften stod för 26,9 % (ibid)

2.3.2 Politiskt läge i Sverige - historisk tillbakablick

Politiskt sett har kärnkraftsfrågan länge varit omdebatterad. Kärnkraftsolyckan i Harrisburg, Pennsylvania, USA den 28 mars 1979 skakade världen och ledde till att en kritisk opinion växte fram mot kärnkraften som medel för energiproduktion. Det politiska läget i Sverige svängde och Socialdemokraterna, Folk-

partiet och Centerpartiets förordrade en folkomröstning om kärnkraftens vara eller icke vara (Kolare et al., 2012)

Den 23 mars 1980 hölls en folkomröstning i Sverige där tre olika så kallade *linjer* presenterades. Linje 1, stödd av framför allt Moderaterna, förespråkade en avveckling av kärnkraften i den takt som ansågs möjlig. Socialdemokraterna och Folkpartiet förordade linje 2 som till stor del var identisk med linje 1, förutom kravet att alla energiproducerande anläggningar skulle ägas av stat och kommun. (ibid) Linje 3, som Centerpartiet och Vänsterpartiet stod bakom, talade för en avveckling av kärnkraften inom tio år och krävde att inga nya reaktorer skulle tas i drift. (Sveriges Regering, 2005) Linje 1 fick 18,9 % av rösterna, linje 2 39,1 % och linje 3 38,7 % vilket resulterade i att linje 1 och 2 tillsammans fick 58 % och därmed majoritet. (ibid) Efter en socialdemokratisk motion beslutade Riksdagen att de sammanlagt tolv reaktorerna (sex i drift och sex planerade/nybyggda) skulle få vara i drift under hela sin livslängd, som då ansågs vara 25 år. Då två reaktorer, en i Oskarshamn och en i Forsmark, skulle driftsättas 1985 innebar det att Sverige skulle vara kärnkraftsfritt 2010 när dessa reaktorer tvingats stänga efter att livslängden passerats. (ibid)

Det är viktigt att poängtera att de tre linjer eller röstningsalternativ som gavs hade alla en kritisk hållning till kärnkraften då samtliga förordade avveckling, om än på olika sikt. För de som var positiva till kärnkraften och förespråkade ytterligare utbyggnad fanns inga alternativ att rösta på. Detta har, ur demokratisk synpunkt, kritiserats.

2.3.3 Slutförvaring i Sverige

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har som uppdrag att ta hand om radioaktivt kärnavfall i Sverige. Oavsett vad man anser om kärnkraften som energiproducerande medel måste kärnavfallet tas hand om. Avfallet måste isoleras i drygt 100 000 år för att skydda människor och miljö från strålning. (Svensk Kärnbränslehantering, 2012) Sedan 70-talet har SKB bedrivit forskning och tagit fram en metod för slutförvar kallad KBS-3 och går i stora drag ut på att kapsla in kärnbränslet i koppar som placeras 500 meter ner i ett urberg, inbäddade i betontitler. I Oskarshamn mellanlagras i dagsläget avfallet i vattenbassänger. Efter drygt 40 år minskar radioaktiviteten och sedan placeras det i kopparkapslar med insatser av

segjärn för slutförvaring. SKB planerar att slutförvaringen ska ske i Forsmark, i Östhammars kommun. (Svensk Kärnbränslehantering, 2012) SKB lämnade den 16:e mars 2011 in en ansökan om slutförvar till Strålsäkerhetsmyndigheten och miljödomstolen i Stockholm som fick stor uppmärksamhet i media. Ansökan lämnades in mitt under den pågående katastrofen i Fukushima och möttes av massiv kritik, bland annat från Greenpeace. (Tidningarnas Telegramyrå, 2011)

Teori och tidigare forskning

Vi utgår från att agendan redan är satt i den bemärkelsen att kärnkraftsfrågan ständigt debatteras och står, som vi visat, högt upp på framför allt tidningarnas dagordningar. Därför är det relevant för oss att utgå från teorier som främst fokuserar på hur denna opinionsbildande process tar sin form. En av de mest kända är Maxwell McCombs & Donald L. Shaws teori om *Agenda-setting* från 1972. I teorin utgår man från att det är journalistiken och media som har makten över dagordningen och således sätter agendan. (Nilsson, 2004) En annan teori är Roger W. Cobb och Charles D. Elders *Agenda Building* som undersöker huruvida det verkligen är medierna själva som skapar och sätter agendan eller om det är andra aktörer som medvetet påverkar det journalisterna väljer att skriva om. (Larsson, 2005) Cobb och Elders huvudfrågor är hur en agenda byggs och vem som egentligen deltar i själva bygnadsprocessen av denna. (Cobb & Elder, 1971)

En annan teori som försöker undersöka opinionsbildande är *Gestaltningsteorin*, eller *Framing theory*, som den är mer känd som. En av förgrundsfigurerna inom *Framing*, som vi hädanefter benämner teorin, är den amerikanske kommunikationsprofessorn Robert M. Entman. Han menar att teorin lämpar sig väl när kommunikativt påverkansarbete ska undersökas då den belyser hur inflytande över ett mänskligt medvetande kan bedrivas med hjälp av kommunikation i form av texter, yttranden, nyhetsrapportering och tal. (Entman, 1993) Mot den bakgrunden anser vi att *Framing* är en teori som passar vårt arbete väl då den undersöker och belyser hur verkligheten beskrivs och gestaltas. Då vi vill se hur Greenpeace beskriver kärnkraftsproblematiken, vilka ramar de sätter för verkligheten och på så sätt arbetar med att påverka opinionen anser vi att *Framing* är en teori som är väl vald i förhållande till vårt syfte. Vi har medvetet valt att endast använda oss av *Framing* då den kritiska diskursanalysen inte enbart är en metod, utan även innehåller vetenskapliga antaganden och premisser utifrån ett socialkonstruktionistiskt synsätt.

3.1 Begreppsdefinition

3.1.1 *Public Relations*

Public Relations är ett mångtydigt begrepp som kan definieras på flera olika sätt. Begreppet lanserades i USA i början av 1900-talet och kommunikationskonsulten Edward Bernays anses vara den som först talade om ämnet som en profession. Bernays såg PR som information, övertalning och anpassning för att skapa allmänt stöd för en aktivitet, rättsfråga, rörelse eller institution. (Larsson 2002) Larsåke Larsson (ibid) anser att begreppet innebär att för organisationer skapa och vidmakthålla goda relationer med dess omvärld samt interna värld. Trevor Morris och Simon Goldsworthy (2008) har en snävare syn. De menar att PR går ut på att via media och opinionsbildare övertyga människor att agera i organisationens eller aktörens önskade riktning. Att PR enbart handlar om medierelationer är en vanlig missuppfattning. Tvärtom går det ut på att etablera, bygga upp och bevara relationer till de målgrupper som påverkar eller kan tänkas påverka organisationen. (Schmitz 2004, Hallahan et al, 2007) använder sig av en snarlik definition som Schmitz och Larsåke Larsson men menar också att det är viktigt att de goda relationerna mellan organisationerna och dess intressenter är ömsesidiga. I begreppet intressent inryms allt från konsumenter, anställda, kunder, politiker, investerare, donatorer, och tjänstmän i statsapparaten.

3.1.2 *Opinion*

Opinion är en benämning på en samlings attityder, åsikter och värderingar. På individnivå kan opinion vara en privat eller offentlig åsikt. I regel finns det ett starkt samband mellan opinion och en individs grundläggande värderingar och attityder. I opinionsmätningar används ofta terminologin *den allmänna opinionen*. Denna kan anses bestå av helheten av offentliggjorda åsikter och ståndpunkter. För att en opinion ska kunna existera på samhällnivå krävs fyra premisser: a) en fråga; b) åtminstone två olika åsikter i frågan; c) en omfattande kunskap om de skilda åsikterna, skapad via d) en diskussion förd i offentlighetens ljus. (Nationalencyklopedin, 2012)

I *Gäster hos verkligheten* (2001) går Jesper Strömbäck igenom Vincent Price tankar om opinion. Price menar att det finns två betydelser av ordet, där den

första talar om att fakta ses som någonting objektivt och absolut medan opinion betraktas som subjektivt. Man ser det som att fakta talar verklighetens språk och opinion talar individens subjektiva språk. Denna distinktion har enligt Price medfört att opinion periodvis har föraktats och setts ner på av de som ansetts bildade och upplysta. Den andra betydelsen anspelar på ett nuvarande tillstånd. En opinion går inte att förbise utan är någonting som antingen finns eller inte finns. Något mellanläge existerar inte.

3.1.3 Opinionsbildning

Lars Palm (2006) menar att opinionsbildning ofta är den viktigaste aktiviteten för ideella organisationer. Det är en viktig och effektiv funktion för att som organisation kunna föra fram sina intressen och åsikter till en större publik. Förenklat kan processen delas in i två delar: initialt måste en fråga väckas. Den är baserad på eller sprungen ur organisationens kärnvärderingar och representerar det organisationen ytterst vill åstadkomma. Målet är att få upp frågan på agendan där den blir synliggjord och tillgänglig för en större publik. Nästa steg är att påverka opinionen i frågan genom att diskutera, debattera och argumentera för sina åsikter och ståndpunkter. I vår användning av begreppet utgår vi från Lars Palms definition av opinionsbildning då vi anser denna beskriver fenomenet på ett tydligt och begripligt sätt. I denna uppsats undersöker vi endast den andra delen i processen, själva påverkansfasen. En av förgrundsfigurerna inom opinionsbildningen är Walter Lippmann. I *Public Opinion* (1922, s. 31-32), beskriver han fenomenet på följande sätt:

The pictures inside the heads of the human beings...are their public opinion. Those pictures which are acted upon by groups of people, or by individuals acting in the name of groups, are Public Opinion with capital letters.

Opinionsbildning innebär att en fråga förs upp på agendan och sedan diskuteras, ofta till en början av ett fåtal engagerade individer eller grupper. Man kan också se opinionsbildning som en process i vilken opinion uppstår, upprätthålls och förändras. (Nationalencklypedin, 2012) Olof Petersson (2010) skriver att opinionsbildning tenderar att beskrivas och definieras med begrepp som PR, strategisk

kommunikation, reklam, spin, propaganda och marknadsföring. Propagandabegreppet, som ofta har en negativ klang, definieras av Jowett och O'Donnell (2006, s. 7) som:

Propaganda is the deliberate, systematic attempt to shape perceptions, manipulate cognitions, and direct behavior to achieve a response that further the desired intent of the propagandist.

Petersson (2010) menar även att opinionsbildning kan definieras som propaganda då de har ett antal premisser gemensamt. Båda har en avsikt, de är organiserade försök att påverka, de riktar sig till en större grupp människor, de ses som ett medel, de vill nå människors tankar, syftet är att gynna de som står bakom kommunikationen och de inbegriper begreppet makt då avsikten är att påverka människor. Ett annat begrepp som också går ut på att påverka med hjälp av interpersonell kommunikation är lobbying. Även om detta fenomen är viktigt att nämna tänker vi inte gå in djupare i ämnet.

3.2 Framing

Framing är idag en av de viktigaste teorierna för studier av politisk kommunikation och mediernas makt. (Strömbäck, 2009) Teorin handlar inte enbart om detta, utan även om hur människors uppfattningar påverkas av mediernas gestaltningar av verkligheten. När media gestaltar världen på ett visst sätt och inte på ett annat, sprids också vissa ideologiers synsätt och betraktelser av verkligheten. Dessa ideologier eller uppfattningar blir således den som återspeglas i medierna. Teorin behandlar också mediernas innehåll och vad detta representerar. Ursprungligen var det sociologen Erving Goffman som beskrev *frame analysis* ur ett sociologiskt perspektiv. Med denna utgångspunkt är gestaltningsprocesser ofrånkomliga, då människan alltid strävar efter att skapa mening i tillvaron. Således handlar gestaltningar om hur människor begripliggör, skapar mening och tolkar sina erfarenheter, vare sig dessa är självupplevda och direkta eller indirekta och skapade av media.

Nyhetsförmedlingen präglas av de val av ämne, attribut, berättarperspektiv och källor som görs av redaktionerna, av enskilda journalister och medierna i allmänhet. Detta innebär också att mediernas format är begränsat, medan verklighet-

en är obegränsad. Strömbäck menar att journalistiska nyheter bör ses som rekonstruktioner eller gestaltningar av verkligheten. (ibid) Strömbäck illustrerar detta med ett förenklat och vardagligt exempel om vattenglasets som kan beskrivas antingen som halvfullt eller halvtomt. Även om glaset i båda fallen innehåller lika mycket vätska, underliggert ett krav om att glaset behövs fyllas på om det beskrivs som halvtomt. Är glaset halvfullt, finns det än så länge inget behov av att fylla på. (ibid)

Det går även att gestalta verkligheten olika i frågeformuleringar för att i sin tur påverka svaret på frågorna, exempelvis i opinionsundersökningar. Strömbäck menar att när dessa resultat sedan används av tidningar och nyheter, bidrar de till att påverka medborgarnas acceptans för dessa gestaltningseffekter. (ibid) Olika associationer och tankar aktiveras av olika gestaltningar och dessa kan vara ett medvetet sätt att påverka opinionen i en viss riktning. Genom val av fakta, vinkel, källor, ord och attribut tar sig gestaltningarna uttryck. (Entman, 1993)

Gestaltningsteorin utgår från två olika, men ändå relaterade fenomen eller observationer. Den första observationen bygger på att den bild som nyheterna vill förmedla av en viss aspekt av verkligheten aldrig är densamma som den aspekt av verkligheten som nyheterna handlar om. Verkligheten beskrivs inte av medierna som den är, utan rekonstrueras och gestaltas av medierna. (Strömbäck, 2009) Det finns flera definitioner av gestaltning, Robert Entmans definition är en av de mest förekommande i litteraturen:

To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described.
(Entman, 1993, s. 52)

Den andra observationen som teorin grundar sig på är att *det som har betydelse för människors bilder av verkligheten inte är verkligheten i sig, utan nyheternas bilder av den.* (Strömbäck, 2009) Ju mer beroende människor är av medierna för att få information, desto mer mottagliga är de också för påverkan från medierna. I studiet av opinionsbildning och strategisk kommunikation, är gestaltningar särskilt intressanta, då de kan användas som strategiska instrument av organisationer. Exempelvis kan politiska partier eller intresseorganisationer försöka att skapa stöd

för sina förslag och idéer genom att gestalta verkligheten på ett specifikt sätt, eller genom medierna som gestaltar verkligheten önskat sätt för att locka publik och sympatisörer. Att det råder stora meningsskiljaktigheter i frågan huruvida det är journalisterna som har makten över innehållet är föga förvånande.

Entman (1993) menar att gestaltungsramarna spelar fyra olika roller i kommunikationsprocessen; som *kommunikatör, text, mottagare och kultur*.

- *Kommunikatören*: gör medvetna eller omedvetna val av ramar. *Kommunikatören* bestämmer vad som sägs baserat på befintliga gestaltungsramar som organiserar verkligheten.
- *Texten*: Innehåller ramar som ger sig uttryck i sin när- eller frånvaro av nyckelord, fraseringar, stereotypa bilder, informationskällor och meningar som tematiskt förstärker fakta eller omdöme.
- *Mottagaren*: Ramarna i *Texten* samt *Kommunikatörens* intentioner med ramarna kan, men behöver inte, manifesteras i *Mottagarens* tankar och slutsatser.
- *Kultur*: *Kulturen* utgörs av gemensamma ramar. *Kulturen* kan definieras som empirisk demonstrerbara ramar som framkommer i diskursen och i tankarna hos större delen människor i sociala grupper.

3.2.1 Ramar

Ramar bidrar till att lyfta fram och synliggöra den information som kommuniceras i exempelvis en text. Genom att framhäva denna blir informationen i större utsträckning minnesvärd och meningsfull för publik. Särskild information kan framhävas i texter med hjälp av placering eller upprepning eller genom associationer till kända kultursymboler. Synliggörandet är ett resultat av interaktionen mellan texten och mottagaren, således kan det svårt att säkerhetsställa exakt påverkan på publik (Entman, 1993) Ett mycket välciterat exempel på ramars makt är Kahneman & Tverskys (1984) undersökning om människors beslutsfattning. Här framkommer tydligt effekten av utmärkande och urval av information i text påverkar. Kahneman och Tversky visar på hur samma alternativ kan beskrivas och ramar in olika och således också få olika resultat. Ett urval respondenter ställs i deras undersökning inför ett scenario där USA:s regering står inför ett utbrott av en ovanlig sjukdom där 600 personer förväntas att dö, där två olika lösningar lagts fram:

If program A is adopted, 200 people will be saved. If program B is adopted, there is a one-third probability that 600 people will be saved and a two-thirds probability that no people will be saved. Which of the programs would you favour? (Kahneman och Tversky 1984, s. 343)

Här valde 72 % alternativ A och 28 % alternativ B. Senare lades två identiska lösningar fram, nu inramade på ett annat sätt:

If Program C is adopted, 400 people will die. If Program D is adopted, there is a one-third probability that nobody will die and a two-thirds probability that 600 people will die. (Kahneman & Tversky, 1984, s. 343)

Med hjälp av denna inramning blev resultatet annorlunda, 22 % valde alternativ C trots att 72 % valde alternativ A som föreslår samma lösning. Lösning D fick 78 % medan det identiska alternativet B endast fick 28 %. Detta exempel visar tydligt hur ramar kan påverka och att många ramar definieras av både vad de inkluderar, men också exkluderar. Kahneman och Tverskys undersökning (19) visar att ramar drar uppmärksamhet till särskilda aspekter i den beskrivna verkligheten, vilket innebär att ramar samtidigt drar uppmärksamhet bort från andra aspekter. Inramningen påverkar hur människor förstår, uppfattar och kommer ihåg information. Det påverkar också reaktionen samt hur information tolkas och utvärderas. *Framing* visar att ramarna har en effekt på större publik, även om det inte är sannolikt att de har en universell effekt på alla människor. (Entman, 1993)

3.3 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen kring kärnkraftsfrågan och diskurs är begränsad, om än inte obefintlig. Det finns betydligt mer forskning om diskurs och kärnvapen men den som väl finns om kärnkraft fokuserar till allra största del på hur diskursen bedrivs och ringas in i särskilda situationer i olika länder eller geografiska områden. Enligt Vaida Pilibaityte (2011) är andelen forskning som lyfter frågan och undersöker den på ett internationellt plan väldigt liten. Själv har Pilibaityte undersökt kärnkraftsdiskursen i de båda länderna Litauen och Vitryssland för att se hur frågan framställs och ringas in av såväl motståndare som förespråkare. Även om hennes forskning i allra högsta grad är geografiskt avgränsad presenterar

hon ett antal premisser som hon menar är karaktäristiska för kärnkraftsdiskursen även på en global nivå. Tre olika typer av diskurser kan identifieras: a) pro-kärnkraft (för kärnkraft) b) anti-kärnkraft (mot kärnkraft) och c) ambivalent inställning i frågan.

Den första diskursen kännetecknas av argument som kärnkraftens ekonomiska fördelar, den väldigt höga säkerhetsnivån, att avfallsproblematik är möjlig att lösa och att den allmänna opinionens oro är ständigt minskande. Den diskurs som har en negativ inställning talar istället genomgående om kärnkraften som kostsam, farlig och ett onödigt slöseri med tid, att det radioaktiva avfallet inte kan hanteras säkert och att kostnaderna ofta blir långt över de tilltänkta. Inom den tredje och enligt Pilibaityte sista diskursen kan kärnkraften visserligen ses som ett sätt att trygga energitillförseln och minska klimatförändringarna, men större betoning läggs på ekonomiska och tekniska ovissheter samt sociala utmaningar som nya kärnkraftsprojekt kan ställas inför. I sin forskning kom Pilibaityte (ibid) fram till att förespråkarna i både Litauen och Vitryssland framställde kärnkraften som den billigaste och mest pålitliga energikällan vars risker är kontrollerbara. Motståndarna talade tvärtom om kärnkraften som alltför dyr och farlig och såg även att allmänheten inte fick komma till tals som ett stort problem.

Även forskning som avser kärnkraftsdiskursen i Norden har bedrivits. Till exempel har Jonas Anshelm (2009) undersökt hur en stor opinion för kärnkraft på 1950-talet ringade in och talade om frågan i media. Han kom fram till att ett ovanligt stort antal metaforer användes, framför allt av journalister, för att framställa kärnkraften i god dager. Bland annat porträtterades den som *Alladins lampa*, *öppnandet av Pandoras ask*, *en ande i en flaska* och *en dödlig demon* som vetenskapsmännen skulle tämja med sin kunskap.

Geir Hønneland (2004) undersökte *kärnkraftssäkerhetsdiskursen* i Norge och Ryssland när en norsk handlingsplan lanserades för en avveckling av kärnkraft i västra Ryssland. I sammanhanget var den diskurs som talade om kärnkraftsolyckor den mest framgångsrika. Enligt Hønneland var det norsk media och ideella miljöorganisationerna som framför allt såg till att skapa en bild av kärnkraften och radioaktivt avfall och strålning som dödliga, tickande tidsbomber i den norska opinionens medvetande.

Metod

4.1 Vetenskapsteoretiska premisser

Inom samhällsvetenskaplig forskning brukar man tala om två olika inriktningar och sätt att se på världen; ontologi och epistemologi, vi väljer att endast förklara den förstnämnda. Ontologi är enligt Bryman (2011) sociala entiteters natur och hur de är beskaffade. Inom ontologin finns två ståndpunkter; objektivism och konstruktionism. Objektivism menar att sociala företeelsers existens är oberoende av sociala aktörer och att verkligheten är objektiv och ser ut som den gör oavsett om vi betraktar den eller inte. Konstruktionism talar om att sociala företeelser är något som sociala aktörer kontinuerligt skapar och konstruktioner består av betraktarens beskrivningar av verkligheten. Det betyder att verkligheten är subjektiv då vår uppfattning av denna beror på hur vi tänker och talar om den. (ibid)

Vår ansats är deduktiv, vilket innebär att forskaren utgår från befintliga teorier och metoder som prövas mot insamlad empiri. (May, 2001) Konkret innebär detta att vi utgår från teorin om *Framing* för att se hur Greenpeace arbetar med ramar och gestaltningar i sitt syfte att påverka opinionen i kärnkraftsfrågan.

4.2 Diskursbegreppet

Diskurs bygger på idéer om att språket är strukturerat i olika mönster och att våra utsagor följer dessa när vi handlar eller är verksamma i olika sociala sammanhang. (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). En av förgrundsfigurerna inom diskursiv analys var den franske filosofen Michel Foucault. Foucault menar att sanning skapas diskursivt där olika så kallade kunskapsregimer berättar vad som falskt och vad som är sant. (ibid) I *Vetandes arkeologi* (1972, s. 133) definierar han diskurs på följande vis:

Man kallar framställningen en mängd utsagor i den mån de beror av samma diskursiva formation ... den består av ett begränsat antal utsagor för vilka man kan definiera en mängd av existensvillkor.

Daymon och Holloway (2011) presenterar en enklare och mer lättförståelig definition. De pratar om diskurs som ett särskilt sätt att tala och skriva om någonting för att göra det meningsfullt. Detta stöds på antaganden om vad vi vet är sant med hänseende till vad vi förstår, vad och hur vi kommunicerar och hur vi för oss själva. Även om språk är en stor del av en diskurs, består en diskurs av mer än bara språk då den utgör ett särskilt sätt att se på verkligheten.

4.3 Diskursanalys som metod

Diskursanalysen kan sägas ha vuxit fram ur de tre forskningstraditionerna lingvistik, psykologi och sociologi. (Daymon & Holloway, 2011) Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips menar i *Diskursanalys som teori och metod* (2000) att diskursanalys är en lämplig metod om man önskar undersöka kommunikationsprocesser i olika kontexter. Diskursanalys fokuserar på analys av text och tal och metoden omfattar även skrivet, talat och icke-verbalt språk och intervjuer, bilder, foto, film och reklam. Daymon och Holloway (2011) menar också att man inom diskursanalysen är intresserad av kommunikationsprocesser och hur mening skapas och uttrycks samt hur dessa formar våra uppfattningar om verkligheten.

Enligt Winther Jørgensen och Philipps (2000) har diskursanalysen sina rötter i socialkonstruktionismens tankar om kunskap och kunskapsinhämtning. Socialkonstruktionismen bygger, som namnet antyder, på konstruktionismens tankar om att verkligheten kontinuerligt skapas i sociala interaktioner. För diskursanalysen innebär det bland annat att diskursivt handlade bidrar till att utforma den sociala världen (kunskap, sociala relationer och identiteter) och på så sätt bevarar sociala mönster. Det innebär att vi i vår roll som forskare hela tiden tolkar empirin och att det resultat vi kommer fram till beror på hur denna tolkning gått till. Verkligheten är inte objektiv utan subjektiv, och samma premisser gäller för våra tolkningar.

För att frambringa nya tolkningar och visa hur studierna bidrar till ökad förståelse för den sociala världen, är det viktigt för diskursanalytiker att använda sig av sina teorier och begrepp, i vårt fall *Framing*, på empiriska forskningsfrågor. (Howarth, 2007) Samtidigt talar Mats Börjesson (2003) om att man med en dis-

kursanalytisk metod alltid måste välja analysnivå. Perspektiv eller teori är inte något som man kan avvakta med att välja förrän empirin är insamlad och analysen ska påbörjas. Det är således viktigt att redan innan själva materialinsamlandet veta vilket perspektiv och förhållningssätt man ska använda sig av.

4.4 Kritisk diskursanalys

Inom diskursanalysen finns det en rad olika teorier och angreppssätt. Den engelske lingvistikern Norman Fairclough anses vara den främste förespråkaren för kritisk diskursanalys. Forskning som har följande tre karaktärsdrag kan enligt Fairclough (2010) anses vara kritisk diskursanalys:

- Det är inte bara diskurs som analyseras, det är en del av någon form av systematisk transdisciplinär analys av relationer mellan faktorer av den sociala processen och diskurs.
- Det är inte bara allmänna kommentarer om diskurs utan inkluderar någon form av systematisk analys av texter.
- Det är inte bara deskriptivt utan även normativt. I sina diskursiva aspekter belyser det sociala orättvisor och möjliga sätt att lösa eller mildra dessa.

För att belysa de samhälleliga och kulturella processerna och strukturerna, är textanalys ensam otillräcklig som diskursanalys. Istället behövs ett tvärvetenskapligt perspektiv där textanalys och socialanalys kombineras. Det går att skapa förståelse för hur människor aktivt skapar en regelbunden värld genom att använda sig av den tolkande traditionen. Faircloughs diskursmetod är kritisk i den bemärkelsen att den undersöker ojämlika maktrelationer i den diskursiva praktikens upprätthållande av den sociala världen. Målet är att bidra till en social förändring där maktförhållandena i kommunikationsprocesser synliggörs och blir mer jämlika. (Winther Jørgensen & Phillips, 2000)

Fairclough (2010) talar om kritisk diskursanalys som ett systematiskt sätt att utforska och undersöka komplexa relationer av determination och kausalitet mellan a) diskursiva praktiker (händelser och texter) och bredare b) kulturella och sociala strukturer samt processer och relationer. Fairclough (2010, s. 93) menar att avsikten är att:

... to investigate how such practices, events and texts arise out of and are ideologically shaped by relations of power and struggles over power; and to explore how the opacity of these relationships between discourse and society is itself a factor securing power and hegemony.

Diskurs bidrar till konstruktionen av sociala identiteter och relationer samt kunskaps- och betydelsesystem. Det är viktigt att fokusera på två dimensioner när man analyserar diskurs: den kommunikativa händelsen: t.ex. en tidningsartikel, en intervju eller en film samt diskursordningen: summan av de olika diskurstyper som brukas inom en social institution. Genrer och diskurser utgör diskurstyper. Faircloughs tredimensionella analysmodell kan med fördel användas vid empirisk forskning om kommunikation och samhälle. Modellen är en analytisk ram som består av tre dimensioner: text, diskursiv och social praktik. (Winther Jørgensen & Phillips, 2000) Det är viktigt att poängtera att när Fairclough (1992) i sin modell använder sig av termen text åsyftar han inte enbart skriven kommunikation utan även talat språk. Vi anser att kritisk diskursanalys är en metod som lämpar sig väl då vi ämnar undersöka och ta reda på hur Greenpeace kommunicerar och uttrycker sig för att påverka opinionen. Detta bygger vi framför allt på Daymon och Holloways (2011) tankar om att metoden på ett tydligt sätt belyser kommunikationsprocesser och samtidigt tar upp hur mening uttrycks och formar personers uppfattningar om verkligheten. Just den sista aspekten är särskilt central för opinionsbildning och därmed det vi vill undersöka.

4.5 Vår analysmodell

Inom den kritiska diskursanalysen är det centralt att text och talad kommunikation analyseras på både makro- och mikronivå. På makronivån undersöks hur texten är uppbyggd vad gäller tematisk och schematisk struktur. Tematik avser att analysera hur texten organiserats hierarkiskt vad gäller argumentation medan den schematiska analysen bland annat riktar in sig på i vilken historisk bakgrund texten kommit till, vad rubrik och ingress kommunicerar och vilka aktörer som nämns och får komma till tals. Mikronivån fokuserar betydligt mer på att analysera detaljer som lexikalitet, koherens, språklig stil och implikationer. (Berglez, 2000)

I vår analys har vi utgått från ett analyschema framtaget av Peter Berglez (ibid) som bygger på just makro- och mikroanalyser men också väger in i historiska/politiska kontextualiseringar där bland annat maktbegreppet utgör en viktig del av analysen. Utifrån Berglez färdiga analyschema har vi vävt in de tankar som vi anser vara mest centrala för Fairclough och således skapat ett eget schema som bygger på de viktigaste delarna i bådas modeller. Från Faircloughs (1992) modell har vi framför allt vävt in hans textaspekt som undersöker hur det talade eller skrivna språket är uppbyggt efter fyra premisser: lexikalitet/vokabulär, grammatik, koherens/sammanhang och struktur. Dessa kan ses som en stigande skala där lexikalitet behandlar individuella val av ord, grammatik rör ord kombinerade till satser och meningar, koherens berör hur dessa satser och meningar är sammanlänkade och struktur undersöker större textstyckens uppbyggnad och egenskaper.

Vårt analyschema (se bilaga 1) är uppdelat i fem steg för att analysen ska kunna genomföras på ett så tydligt och strukturerat sätt som möjligt. Schemats fem steg är: a) beskrivning av textens innehåll, b) schematisk analys, c) tematisk analys, d) analys på mikronivå och e) politisk/historiska kontextualiseringar.

4.6 Urval

Även om diskursanalysen är en metod som lämpar sig för analys av allt från texter till bilder, intervjuer och film har vi valt att avgränsa vår undersökning till att endast omfatta skrivna texter i olika format. Vi har gjort denna avgränsning då vi menar att Greenpeace uttryckssätt tydligast går att se och undersöka i texter, snarare än i publikationer som endast innehåller bilder. Däremot analyserar vi, förutom själva texten, även de bilder som i några fall finns med som komplement, exempelvis i blogginlägg. Då utgångspunkten för vår undersökning är kärnkraftsolyckan i Fukushima har vi för vår analys valt texter som Greenpeace skrivit och publicerat efter detta datum, nämligen den elfte mars 2011. Via Greenpeace hemsida har vi lokaliserat och samlat in material som har en spännvidd på ett år, alltså från den elfte mars 2011 till samma datum år 2012. Vi har noterat att det inte skrevs och publicerades texter om kärnkraft i samma utsträckning före olyckan, vilket vi menar endast stärker bilden av Fukushimas betydelse för opinionsskapande i kärnkraftsfrågan.

Fairclough (1992) skriver att det är viktigt att tänka på att inte ha för mycket material att analysera när man genomför en kritisk diskursanalys utan att avgränsa sig. Detta eftersom metodens syfte är att verkligen gå på djupet, snarare än att skrapa på ytan vilket kan bli fallet om analysmaterialet är för omfångsrikt. Det material vi fann bestod av debattartiklar, pressmeddelande, artiklar och blogginlägg. Sammanlagt hittade vi 36 stycken texter som skrivits och publicerats under det gångna året. Vi valde ut tre olika perioder i vilka vi gjorde nedslag och analyserade det material som rymdes inom tidsomfånget för varje period. Perioderna och dess omfång var:

- Period 1: 11:e mars till 11:e april 2011
- Period 2: 11:e september till 11:e oktober 2011
- Period 3: 9:e februari till 9:e mars 2012

Texterna fördelade sig på följande sätt:

- Period 1: 4 artiklar, 3 blogginlägg, 2 debattartiklar, 1 pressmeddelande
- Period 2: 1 artikel, 2 blogginlägg, 3 pressmeddelanden
- Period 3: 2 blogginlägg, 2 pressmeddelanden

Som synes utgår period 1 från den första månaden efter olyckan, period två från sex månader efter och period tre från elva månader efter. Vi gjorde denna distinktion för att kunna se och belysa huruvida det finns några skillnader i uttryckssätt mellan de olika perioderna. Sammanlagt identifierade vi 20 texter som vi sedan analyserat, tio inom period 1, sex inom period 2 och fyra inom period 3.

Analys

I denna del presenterar vi och går igenom utvalda delar av de analyser vi genomfört med vårt analyschema. Utifrån analysmaterialet har vi tagit fram två teman som är centrala och särskilt viktiga att diskutera och lyfta fram inom ramen för vår undersökning. De båda temana har ett antal underrubriker som är djupgående och som stegvis avhandlas för att sedan knytas ihop med vald teori och dess utgångspunkter i en slutsats. Vi anser att denna distinktion hjälper oss att på ett tydligt och strukturerat sätt belysa hur Greenpeace, enligt vår tolkning, uttrycker sig för att påverka opinionen i frågan. Vi avhandlar inte våra frågeställningar steg för steg utan svarar tvärtom genomgående på dessa i kapitlet.

5.1 Tema 1: Orsakssamband och sekundärhändelser

5.1.1 Orsakssamband

I sina texter använder sig Greenpeace stundtals av kausala samband för att måla upp olika typer av scenario. Förenklat kan sådana samband beskrivas som att *A sker vilket leder till B vilket får konsekvensen att C inträffar vilket innebär att D händer*. Två exempel på texter där kausala samband kan utläsas är:

I *Låt säkerheten gå före egenintresset* (Debattartikel 2011-03-11) beskriver författaren i olika steg vad som kan komma att ske om SKB (Svensk Kärnbränslehantering AB) väljer att rösta för en nyligen föreslagen förvaringsmetod för radioaktivt avfall. Författaren menar att SKBs styrelse kan *välja att ta ett långsiktigt ansvar för kommande generationers framtid eller att kortsiktigt gynna kärnkraftsindustrin*. Om man röstar för beslutet leder det till att kärnavfallet *cirka 500 meter ner i berggrunden, inneslutet i stål- och kopparkapslar med bentonit, kattsand emellan* vilket kan leda till att *kopparn rostas sönder och att radioaktiviteten då läcker ut*. Om det läcker ut kan människor utsättas utan att veta om det då *radioaktivitet*

är osynligt, ohörbart och luktlöst. Den känns inte. Människor som utsätts får blödningar, diarré, feber. I värsta fall dör du. Om du inte dör kan radioaktiviteten orsaka mutationer i dina gener och ge dig cancer. Om du överlever kan de föras vidare till dina barn och barnbarn och ge dem cancer och missbildningar och i förlängningen kan metoden ge ett dödligt arv till över 3 000 generationer.

I Det var nära i Forsmark 2006 - det finns alltid en risk vi inte vill ta (artikel 2011-03-25) skriver författaren om hur en incident i Forsmark var nära att ställa till med en kärnkraftsolycka på svensk mark. Orsakssambanden presenteras som att ett tekniskt fel ledde till en kedjereaktion som resulterade i att flera olika säkerhetssystem sedan slogs ut vilket resulterade i ökad myndighetsgranskningen av Forsmark som förde med sig avslöjanden om att kärnkraftverket hade stora problem med säkerhetskulturen och sina säkerhetsrutiner.

Genom att, som i det första exemplet, knyta an ett antal oberoende händelser med varandra får Greenpeace det att framstå som att dessa händelser i själva verket är beroende av varandra. Samtidigt framstår ett sådant slutgiltigt scenario, att 3 000 framtida generationer skulle komma att drabbas svårt av SKBs eventuella beslut, som inte särskilt troligt. Men då Greenpeace väljer att gestalta händelserna som troliga och beroende av varandra kan det lätt uppfattas som att sådana långdragna konsekvenser är förestående och sannolika. Det andra exemplet är en redogörelse för hur en serie händelser i Forsmark 2006 till slut kom att innebära att avslöjande gjordes om stora säkerhetsbrister. Även om påståendet är sant, får Greenpeaces sätt att koppla ihop dessa händelser konsekvensen att läsaren ser de förenklade sambanden som allmängiltiga. Ett tekniskt fel inträffade i Forsmark och fick konsekvenser, men det innebär inte att liknande fel eller incidenter i andra svenska kärnkraftverk behöver få samma konsekvenser.

5.1.2 Knyts huvudhändelsen till sekundärhändelser?

Organisationen knyter ofta samman händelser till sekundärhändelser, vilket absolut tydligast manifesteras i de exempel där Greenpeace knyter an till kärnkraftsolyckan i Fukushima.

I pressmeddelandet *Stockholm – i riskzonen vid en kärnkraftsolycka* (2012-03-05) informerar texten om att Greenpeace, ett år efter olyckan i Fukushima, affischerat Stockholm med frågan *Vad gör du om larmet går?* På affischerna finns en länk till en interaktiv karta över de kärnkraftverk som finns i världen. Denna karta är framtagen av Nature Magazine och visar på att miljontals människor lever i en riskzon vid eventuella kärnkraftskatastrofer. Med aktionen vill Greenpeace uppmärksamma Stockholmsborna på att de befinner sig i en eventuell riskzon om en kärnkraftsolycka skulle inträffa i Forsmark. Författaren till pressmeddelandet undrar varför Sverige inte har någon oberoende eller samlad bedömning för en eventuell olycka i Forsmark och avslutningsvis får läsaren reda på att Greenpeace den sjunde mars 2012 håller i ett seminarium om olyckan i Fukushima.

Här finns det en mycket tydlig koppling till olyckan i Fukushima. Inledningsvis beskrivs situationen efter olyckan i Fukushima kortfattat och läsaren får sedan reda på att 100 000 människor fortfarande är evakuerade efter olyckan. Därefter görs kopplingarna mellan Stockholm och olyckan i Japan:

Om en allvarlig olycka inträffar vid Forsmark kärnkraftverk skulle samma sak kunna hända i Stockholm.

Förekomsten av inträffade kärnkraftsolyckor hittills visar att sannolikheten för att en härdsmälta inträffar är en gång per årtionde, och inte en gång per 250 år som kärnkraftsindustrin tidigare hävdade. Kommer nästa olycka hända på Forsmark?

Områden upp till 300 km från kärnkraftverken kan behöva evakueras när nästa kärnkraftsolycka inträffar. Fler än 5 miljoner människor bor på 300 kilometers avstånd från Forsmark kärnkraftverk. Trots det har Sverige inte någon oberoende eller samlad bedömning av beredskapen för en kärnkraftsolycka. (PM Stockholm – i riskzonen vid en kärnkraftsolycka 2011-03-05)

De tre huvudsakliga argumenten gör alla tydliga kopplingar till Forsmark, Fukushima och Stockholm. Med kampanjen *Vad gör du om larmet går?* vill Greenpeace påminna om vad som hänt i Fukushima, men också visa på vad närheten till Forsmark får, eller kan få, för konsekvenser om en olycka skulle ske där. Greenpeace vill måla upp ett scenario för vad som kan hända om en olycka skulle inträffa vid ett kärnkraftverk i Sverige. Sakliga argument om evakueringszoner och

hur många människor som evakuerats i Fukushima knyts an till ett scenario som innefattar en olycka i Forsmark, där hela Stockholmsregionen skulle komma att drabbas.

I blogginlägget *Lämna inte in ansökan om slutförvar SKB!* (2011-03-16) bloggar Greenpeace från en aktion utanför Svensk kärnbränslehanterings (SKB) huvudkontor i centrala Stockholm. Anledningen till aktionen är SKB:s omröstning om att lämna in en ansökan om det kritiserade förslaget om slutförvaring till Strålskyddsmyndigheten. Greenpeace menar att de vill *uppmåna styrelseledamöterna att ta ett personligt och moraliskt ansvar och inte lämna in sin ofärdiga ansökan om att få gräva ner det svenska kärnavfallet*. Under aktionen var ett 20-tal aktivister från Greenpeace iklädda vita dräkter med masker inspirerade av Edvard Munchs världskända målning *Skriet*. (Tidningarnas Telegrambyrå, 2011)

I inlägget görs tydliga kopplingar till Fukushima, en högst aktuell händelse under tidpunkten för blogginlägget, då den skett endast fem dagar tidigare:

Vi hör samma argumentation världen över "kärnkraften är säker", "vi kan förvara det livsfarliga avfallet på ett säkert sätt". Den japanska näringsministern sa så sent som den 11 januari att "det japanska kärnkraftsprogrammet är det säkraste i världen". Med samma tvärsäkerhet hävdar SKB att deras förslag om slutförvar är säkert trots varningar om bland annat att kopparkapslarna kan komma att rosta sönder och det radioaktiva avfallet läcka ut.

Greenpeace menar att SKB använder sig av samma argumentation som alla kärnkraftsförespråkare använder sig av och exemplifierar detta genom att citera Japans näringsminister. Bara två månader före olyckan menade han på att Japans kärnkraft är säkert. Nu när olyckan är ett faktum är det svårt för Japans näringsminister att argumentera för detta. Greenpeace vill med hjälp av detta citat visa på att säkerhetsargumenten endast är en jargong som känns igen och återkommer från förespråkarna som ansluter sig till den diskurs som är för kärnkraft, hädanefter benämnd som pro-kärnkraftsdiskursen. Genom att återge Japans näringsministers uttalande vill Greenpeace visa på att SKB:s argument om ett säkert slutförvar är

lika trovärdiga som näringsministern framstod som två månader efter sitt uttalande.

Efter detta stycke är en bild från aktionen infogad. På bilden håller aktivisterna upp skyltar med budskapen *Waste problem, not solved* samt en stor banderoll med budskapet *Ett beslut - 100 00 år av konsekvenser, Rösta nej*. På SKB:s husfasad har en fyra våningar hög duk med en bild som föreställer Skriet hängts upp, där den klassiska symbolen för kärnkraft utgör ögon och mun. Längst fram i bild syns en polis som övervakar aktionen. Därefter dras ytterligare paralleller till Fukushima:

Radioaktivitet är extremt farligt, vare sig det gäller utsläpp från havererade reaktorer och brinnande kärnavfall – som nu i Japan – eller potentiella läckage från ett osäkert framtida slutförvar.

I ljuset av den fruktansvärda situationen i Japan är det dags för industrin att bortse från sitt egenintresse av att försöka få kärnavfallsfrågan att framstå som löst, och istället se till människors säkerhet. (Blogginlägg Lämna inte in ansökan om slutförvar SKB! 2011-03-16)

Greenpeace vill uppmärksamma att det inte är någon skillnad på radioaktivt avfall i Japan eller Sverige, det är lika farligt var det än befinner sig. Den rådande situationen i Japan är ett bevis på att kärnkraften inte är säker. Oavsett om det rör sig om en naturkatastrof eller ett litet mänskligt misstag, kan konsekvenserna blir förödande. Således menar också organisationen att kärnkraftsindustrin bortser från människors säkerhet och hälsa och enbart fokuserar på egna intressen.

5.2 Slutsats

Teorin om *Framing* menar att *det som har betydelse för människors bilder av verkligheten inte är verkligheten i sig, utan nyheternas bilder av den* (Strömbäck, 2009) Således måste det vara av särskild stor vikt för en miljöorganisation som Greenpeace att låta sina gestaltningar framträda i så stor utsträckning som möjligt, både på egen hemsida men också i media. För att väcka uppmärksamhet i specifika fall och belysa myndigheter och enskilda aktörers handlingar, använder sig

Greenpeace som vi tidigare nämnt ofta av spektakulära aktioner. Detta är ett sätt för dem att få ta del av det mediala utrymme som så många slåss om att få vistas i. I samband med dessa aktioner skickar även organisationen ut pressmeddelanden och skriver inlägg på sin blogg.

Som vi tidigare tagit upp spelar dagspress, radio, tv och internet idag en avgörande roll inom nästan alla samhällsområden och i snitt ägnar svenskar drygt fem timmar om dagen åt dessa. Den stora spridningen av medierna visar på massmediernas starka ställning i Sverige och idag är vi beroende av medierna för att kunna orientera oss i vår omvärld. (Hadenius et al, 2008) Detta innebär också att ju mer beroende människor är av medierna för att få information, desto mer mottagliga är de också för påverkan från medierna. (Strömbäck, 2009) Detta innebär också att enskilda organisationer som Greenpeace med hjälp av ramor kan utnyttja medieutrymmet för att sprida sina budskap. Att medier, särskilt kvällspress, har en förkärlek för dramatik är ingen direkt nyhet. Aktionerna som Greenpeace ofta utför skapar stort medialt utrymme och ger organisationen ett utrymme som är värt oerhört mycket, särskilt för en ideell organisation. Därför ser vi Greenpeace förkärlek för aktioner som ett mycket smart strategiskt verktyg för att få uppmärksamhet i media. Det handlar om PR. Enligt Boström (1993) menar Greenpeace själva att aktionerna är en viktig del av deras identitet, men inte ett ändamål i sig. De menar också att man med aktionerna vill peka på specifika problem i samhället, vilket de också lyckas med. Spektakulära aktioner är således ett mycket effektivt sätt och verktyg för att nå ut och sprida sina tankar och budskap.

Enligt tidigare redogörelser av Vincent Price tankar (3.2.2) finns det två betydelser av ordet opinion, den första talar om att fakta ses som någonting objektivt och absolut medan opinion betraktas som subjektivt. Fakta talar alltså verklighetens språk och opinion talar individens subjektiva språk (Strömbäck, 2001) Vi finner det intressant att koppla ett sådant påstående till teorin om *Framing*. Lippman (1922) menar att opinion är bilderna som finns i huvudet på människor. Det är människor eller grupper handlingar utifrån dessa bilder som är essensen av opinion och opinionsbildning. Entman, (1993) visar på ramars styrka och påverkan med att exemplifiera med Kahneman och Tverskys (1984) opinionsundersökning. Resultatet innebär att ramor drar uppmärksamhet till särskilda aspekter i den beskrivna verkligheten. Således har ramor en funktion som kan dra uppmärksamhet bort från andra aspekter. (Entman, 1993) Utifrån detta menar vi att opinions-

mätningar som görs för att mäta den allmänna opinionen i kärnkraftsfrågan, kan få väldigt olika resultat beroende på vilka frågor som ställs, hur dessa formuleras och i vilka ramar de bäddas in i. I vår problemformulering presenterade vi siffror från flertalet olika undersökningar. Vi tror att det är viktigt att ha Kahneman & Tverskys (1984) resonemang i åtanke när dessa opinionsundersökningar tolkas. En undersökning som sticker ut är SOM-institutets årliga undersökning *Åsikter om energi och kärnkraft*. I denna årliga undersökning är frågorna, till skillnad från andra undersökningar, formulerade likadant i varje rapport vilket vi anser bidrar till att öka trovärdigheten för undersökningen, även om inbäddade ramar är oundvikliga. Detta understryker endast att opinionsundersökningar är ett effektivt sätt att påverka människor i önskad riktning. Således är det viktigt att alltid ha en kritisk hållning när opinionsundersökningar används som stöd för argument.

När Greenpeace beskriver kärnkraften som *farlig* och *osäker* bortser man också av naturliga skäl från den verklighet och de argument som kärnkraftsförespråkarna använder sig av. Istället vill organisationen måla upp sin bild och sin verklighet och få människor att göra dessa ramar och denna verklighetsbeskrivning till sina egna, i enlighet med Lippmans syn på opinionsbildning. (3.2.3) Lyckas organisationen överföra sin världsbeskrivning till människor, och dessutom få dem att agera utifrån denna, har organisationen lyckats i sin opinionsbildning. Dock är det viktigt att understryka att *Kommunikatörens* intentioner med ramarna inte nödvändigtvis manifesteras i *Mottagarens* tankar och slutsatser. (3.3) *Framing* visar att ramar har en effekt på större publik, däremot är sannolikheten för att de har en universell effekt på alla människor mycket liten. Däremot blir informationen i större utsträckning minnesvärd, då utvald information framhävs i större utsträckning.

I Blogginlägget *Lämna inte in ansökan om slutförvar SKB!* (2011-03-16) tar Greenpeace upp några av de uttalande som Japans näringsminister gjorde två månader före olyckan i Fukushima. Organisationen menar att näringsministern sagt att *det japanska kärnkraftsprogrammet är det säkraste i världen*. På samma sätt hävdar SKB att *deras förslag om slutförvar är säkert trots varningar om bland annat att kopparkapslarna kan komma att rosta sönder och det radioaktiva avfallet läcka ut*. SKB och japans näringsministers uttalande kan i stor utsträckning bygga på pro-kärnkraftsdiskursen som tidigare presenterats. I denna diskurs läggs framför allt argument fram som den höga säkerhetsnivån och att problema-

tiken kring radioaktivt avfall går att lösa. Genom att i texten nästan förlöjliga den japanska näringsministerns uttalande och mena att SKBs argument är av samma art, framställs SKB som lika ”naiva” som näringsministern var före olyckan.

Samtidigt går det att hävda att Greenpeace, genom att knyta an huvudhändelser (för texten) med sekundärhändelser som till exempel Fukushima, bygger sin anknytning på anti-kärnkraftsdiskursen. Genom att relatera till den japanska näringsministerns uttalande menar Greenpeace också själva att kärnkraften är osäker och farlig. Samma sak gäller de direkta kausala samband där Greenpeace visar att en olycka kunde inträffa i Forsmark 2006 genom ett tekniskt fel. Genom att koppla ihop olika oberoende händelser med varandra och få de att se hur som beroende framställs en bild av kärnkraften som genomgående osäker och riskabel.

5.3 Tema 2: Ordval och större sammanhang

5.3.1 Hur benämns kärnkraften som energiform?

Under denna rubrik tittar vi närmare på hur Greenpeace väljer att benämna och uttrycka sig om kärnkraften som energiform. På sin hemsida presenterar Greenpeace sin övergripande syn på kärnkraften:

Kärnkraften är farlig, onödig och måste avvecklas. Kärnkraftsindustrin vill få oss att tro att vi inte kan klara oss utan den. Men vi behöver inte välja mellan pest och kolera, mellan kolkraft och kärnkraft. Med hjälp av smart energiteknik, ett slut på energislöseriet och olika förnybara energilösningar tillsammans, kan vi ställa om till ett förnybart samhälle – både i Sverige och globalt. Vi får bara inte måla in oss i ett hörn genom att satsa på farlig kärnkraft. (Greenpeace, 2012)

Efter analys av texterna framkom ett flertal olika exempel på hur organisationen valt att benämna kärnkraften:

I Högt spel i Japan med människors liv och hälsa som insats (Blogginlägg 2011-04-01) skriver Greenpeace att det är ett billigt och dåligt trick att säga att kärnkraften behövs för att rädda klimatet och att kärnkraften beskrivs som en falsk lösning.

I *Det var nära i Forsmark 2006 – det finns alltid en risk vi inte vill ta* (Artikel 2011-03-25) benämns kärnkraften, mot bakgrunden av en incident som inträffade i Forsmarks kärnkraftverk 2006, som *mycket osäker*.

I *Greenpeace polisanmäler Ringhals AB:s VD* (PM 2011-09-26) sägs att *allmänhet och politiker vaggats in i en falsk trygghet om att kärnkraften är en säker teknik*.

I *Greenpeaceprotest utanför Ringhals kärnkraftverk* (PM 2011-09-26) menas att kärnkraften inte är *någon effektiv eller driftsäker metod för elproduktion* utan snarare är produktionen *osäker och farlig*.

I *Låt säkerheten gå före egenintresset* (Debattartikel 2011-03-11) beskrivs kärnkraften som *onödig* och ett *icke-seriöst alternativ för framtida energinvesteringar*.

I *Finland låser sig till föråldrad teknik som blockerar satsningar på förnybar energi* (Blogginlägg 2011-10-06) beskrivs tekniken bakom som *föråldrad*. Att *kärnkraften är farlig och dyr* och *inte klarar av att leverera el när vi behöver den som mest* konstateras i blogginlägget *Varför är den svenska kärnkraftsdebatten så skev?* (2012-02-13)

Återkommande i Greenpeace beskrivning av kärnkraften är att den är farlig för människa, djur och natur. Genom att använda sig av ord som *osäker, falsk, farlig, onödig* och *icke-seriös* ser vi det som att Greenpeace vill skapa negativa associationer till kärnkraften i läsarens medvetande. Kärnkraften är inget att lita på, det känns nästan som att organisationen beskriver något kriminellt, kärnkraften är boken i Greenpeace drama. När organisationen skriver att det är som *ett billigt och dåligt trick att säga att kärnkraften behövs för att rädda klimatet*, förstärks denna bild ytterligare. Organisationen vill ge ett intryck av, eller snarare mena på, att politikerna blivit lurade i tron om att tekniken är säker. Kärnkraften och kärnkraftsindustrin ses som en bov som är *oseriös* och *falsk* och har lyckats föra våra politiker bakom ljuset.

5.3.2 Hur beskrivs andra aktörer?

Under denna rubrik presenterar vi hur Greenpeace väljer att beskriva och framställa andra aktörer i sina texter. En organisation som nämns vid flera tillfällen och i flertalet texter är SKB. Greenpeace har flitigt kritiserat organisationen och menar på att deras lösning om slutförvar, att gräva ner avfallet i berggrunden, inte är säker. SKB porträtteras bland annat som:

att de väljer att inte lyssna på oberoende forskning från KTH eller kritik från Statliga Kärnavfallsrådet i (Debattartikel Låt säkerheten gå före egenintresset 2011-03-11)

att de enskilda ledamöterna i SKB:s styrelse måste inse att de har ett personligt, moraliskt och medmänskligt ansvar för över 3000 framtida generationer och deras rätt till säkerhet (PM Greenpeace-aktivister i protestaktion vid SKB:s huvudkontor 2011-03-16, Artikel Ett beslut – 100 000 år av konsekvenser 2011-03-16).

döva för kritik då de försöker pressa igenom en ansökan som baseras på en undermålig metod i (Artikel Ett beslut - 100 000 år av konsekvenser 2011-03-16)

I texterna framgår det tydligt att Greenpeace inte delar SKB:s uppfattningar och världsbild. Organisationen lägger ett stort ansvar på de enskilda ledamöterna i SKB:s styrelse och åberopar de enskilda ledamöternas personliga och moraliska ansvar för över 3000 framtida generationer. Greenpeace målar upp en världsbild där det finns ett rätt och ett fel och är mycket värderande i sitt uttryck. De menar att dessa styrelseledamöter bör göra det enda rätta, välja mellan det goda och det onda och stå upp för kommande generationers rättighet att leva i en säker värld.

Även Sveriges regering och enskilda statsråd återkommer också flera gånger i texter där Greenpeace:

menar att den svenska regeringen svalt Vattenfalls prat om kärnkraft och andra falska klimatlösningar som koldioxidlagring med hull och hår samt att regeringen måste öppna ögo-

nen för vad som händer i vår omvärld, lyssna på internationella forskare och satsa på förnybar energi (Blogginlägg *Högt spel med människors liv och hälsa som insats* 2011-04-01)

uppmanar regeringen göra sitt yttersta för att Sverige ska begränsa mängden livsfarlig avfall och fokusera på att ta fram en färdplan för hur Sverige kan ställa om till hundra procent förnybar energi (Debattartikel *Låt säkerheten gå före egenintresset* 2011-03-11)

*menar att ska nyttillträdde energiministern Anna-Karin Hatt och miljöminister Lena Ek lyckas med den digra uppgift som nu ligger på deras bord – att uppnå regeringens mål om ett hållbart, koldioxidneutralt energisamhälle - krävs en liknande visionär politisk färdplan [som exempelvis Greenpeace rapport *Energy [r]evolution – a sustainable energy outlook for Sweden*] (PM *Kärnkraftsberoendet borta 2030* 2011-10-13)*

Regeringen framställs gå kärnkraftsindustrin vägar. Med ordval som *prat* och *hull och hår* anser vi att Greenpeace får regeringen att framstå som passiva, mottagliga för utomstående påtryckningar som den inte klarar av att stå emot. Istället måste Regeringen *öppna ögonen*, inse vad som *händer i vår omvärld* där undertonen är att Regeringen istället bör göra något åt saken. Regeringen uppmanas att göra *sitt yttersta för att Sverige ska begränsa mängden livsfarlig avfall*, vilket förstärker bilden av att Greenpeace inte anser Regeringen göra tillräckligt i frågan. Regeringen fattas också en *visionär politisk färdplan*, vilket får den att framstå som visionslös och utan en genomtänkt plan för Sveriges framtida energiförsörjning.

5.3.3 Vilken författartonen använder sig Greenpeace av?

Här undersöker vi vilka olika författartoner Greenpeace använder sig av i sina olika texter. I debattartiklarna, särskilt i *Låt säkerheten gå före egenintresset* (2011-03-11), kan författartonen sägas vara aningen upprörd och anklagande. Hård kritik framförs mot bland annat SKB, Sveriges regering och samtidigt förlöjligas den förvaringsmetod som SKB beslutar om och som Greenpeace aktivt motarbetar. Författaren gör detta genom att skriva att SKB vill *placera kärnavfallet cirka 500 meter ner i berggrunden, inneslutet i stål- och kopparkapslar med bentonit, kattsand emellan*. Att tonen i övrigt också får anses vara högst argumenterande är logiskt med tanke på att det är en argumenterande debattartikel det rör sig om.

I sina pressmeddelanden använder Greenpeace sig oftast av en saklig, lugn och argumenterande ton. Större delen av texterna består av rena citat där en talesperson från organisationen kommenterar en aktuell händelse. Ett tydligt exempel är *Greenpeaceprotest utanför Ringhals kärnkraftverk* (2011-09-26). Inledningsvis ges en kortare bakgrundshistoria, vilken följs och avslutas av två direkta citat från Martina Krüger, energipolitiskt ansvarig för Greenpeace, där hon uttrycker korta, kärnfulla argument för varför hon anser att kärnkraften inte är säker. Exempelvis avslutar hon texten med att påstå att *kärnkraften inte är någon effektiv eller driftsäker teknik för elproduktion. Ju snabbare vi kan avveckla den och göra oss oberoende av denna osäkra och farliga produktion, desto bättre.*

I sina artiklar är Greenpeace ton ofta lugn och sansad och syftet är att försöka skriva och framstå som objektiva utan att väva in egna argument och ståndpunkter. Det märks i exempelvis *Fukushima sex månader efter härdsmltan* (2011-09-14) där texten till stor del endast redogör för hur situationen är i Fukushima ett halvår efter olyckan. Trots att det hade varit möjligt att argumentera mot kärnkraften utifrån den givna lägesbeskrivningen avstår författaren att presentera sina egna ståndpunkter eller åsikter.

I sina blogginlägg tenderar Greenpeaces att variera sitt sätt att uttrycka sig på. I en del fall är tonen upprörd och anklagande. Ett exempel på detta är *Vad krävs för att vi ska inse att det är tid att avveckla?* (Blogginlägg 2011-09-21) där författaren bland annat menar att kärnkraftsföretagen, myndigheterna och ansvariga politiker *för oss alla bakom ljuset och leker med våra liv, vår hälsa och vår livsmiljö - vi kan inte länge acceptera det här.* I andra inlägg kan tonen sägas vara av mer informerande karaktär även om argument och ståndpunkter presenteras i förhållande till textens huvudhändelse. Ett sådant exempel är *Vad gör du om larvet går?* (2012-03-05) där syftet är att informera om Greenpeaces nya kampanj men också relatera till olyckan i Fukushima genom att påstå att den *blottlägger de djupa och systematiska fel som finns inom både kärnkraftsindustrin och myndigheter som har till uppgift att kontrollera kärnkraften och skydda människor från kärnkraftsolyckor.* Många förkortningar och andra beskrivningar som inte kan sägas vara allmänt vedertagna förklaras inte utan författaren utgår från att läsaren känner till dessa. I blogginlägget *Varför är den svenska kärnkraftsdebatten så skev?* (2012-02-13) tas till exempel försvaret av förkortningar som *TVO* (Teollisu-

uden Voima) och IEA (International Energy Agency) är etablerade och allmänt rådande.

När vi genomfört analyserna har vi noterat att författartonen skiljer sig markant mellan de olika typerna av text vi undersökt. Att skillnaderna är genomgående och stora tror vi kan kopplas till texternas syfte. Det finns en poäng med att ihärdigt argumentera och ta ut svängarna i debattartiklar som publiceras på större tidningars debattsidor där läsarantalet och uppmärksamhetsnivån är hög. Det ter sig också strategisk att i pressmeddelanden beskriva bakgrundsinformationen så objektivt och kortfattat som möjligt, för att senare låta större delen av texten bestå av citat från en eller flera personer ur organisationen. Vi tror att detta utformande beror på att pressmeddelande i generell mening bör skrivas som nyhetsartiklar för att journalister enkelt ska kunna plocka ut delar och/eller publicera texten som den är. Den objektiva och lugna ton som Greenpeace till största del använder sig av i sina artiklar beror till stor del på att texternas syften inte är att öppet eller direkt ta ställning i om kärnkraften är bra eller inte. Vi tror att det kan finnas en medveten strategi bakom detta val där organisationen vill uppfattas som trovärdig genom att inte alltid ta ställning utan istället låt fakta tala. Att blogginläggen är så olika i tonval är förståeligt då deras syften är varierande. Några är endast ute efter att informera om vad som sker i Greenpeace verksamhet, medan andra har som syfte att internt väcka känslor, uppmana till handling och beröra. Vi tolkar det som att organisationens blogginlägg framför allt riktar sig till personer som är medlemmar eller i övrigt är intresserade av Greenpeace och deras aktiviteter. Detta understryks inte minst genom det frekventa användandet av förkortningar som inte förklaras utan tas för vedertagna. Detta kan tolkas som att organisationen menar att de inte behöver ge någon förklaring - läsarna är ju insatta och kunniga i sakfrågan.

5.4 Slutsats

Vår uppsats gör ingen ansats på att vara en retorisk sådan, men vi har i vår analys uppmärksammat att Greenpeace ofta använder sig ofta av det retoriska stilgrepp som kallas för *hyperbol*, överdrift. Det är i hyperbolerna författaren visar sina känslor och sitt engagemang för ämnet. (Hellspång, 2004) När organisationen skriver att *Finland låser sig till föråldrad teknik som blockerar satsningar på för-*

nybar energi (Blogginlägg 2011-10-06) betyder det inte nödvändigtvis att Finlands utbyggnad att kärnkraften helt stänger ute möjligheten till förnyelsebar energi i landet. Inte heller beror *framtida generationers rätt och deras rätt till säkerhet* (PM Greenpeace-aktivister i protestaktion vid SKB:s huvudkontor 2011-03-16, Artikel *Ett beslut – 100 000 år av konsekvenser* 2011-03-16) enbart på SKB:s styrelses beslut om huruvida kärnkraftsavfallet ska grävas ner i berggrunden eller ej. Det är väldigt många faktorer som påverkar detta, även om nedgrävning av kärnavfall skulle kunna vara en av dem. Analysen visar också att organisationen gärna använda starka och värdeladdade ord för att förstärka sitt budskap om att kärnkraften inte är en önskvärd energikälla för Sverige och planeten i stort.

Greenpeace uppmanar Regeringen att hitta och se alternativa lösningar, då de inte är nöjda med den situation vi har i landet. De ser ett behov av lösningar, alternativ och en *visionär politisk färdplan* vilket de menar att regeringen inte har. Här ser vi en koppling till Strömbäcks metafor om vattenglasets. (3.3) Greenpeace och Regeringen har olika syn på glaset och således är också förslagen på lösningar väldigt olika. Ses glaset som halvtomt finns där ett behov av att fylla på, är det halvfullt behövs det inte. Greenpeace är inte nöjda och vill således se fler lösningar och konkreta förslag. Därför har de också själva tagit fram rapporten *Energy [r]evolution – a sustainable energy outlook for Sweden*, vilket de själva menar är deras *mest ambitiösa rapportprojekt hittills*.

Beroende på sammanhang, använder sig Greenpeace av både en dramatisk och mer saklig ton. Olika associationer och tankar aktiveras av olika gestaltningar och vi tror att detta kan vara ett medvetet sätt för organisationen att påverka opinionen i en viss riktning. När organisationen, eller i förlängningen också media, gestaltar världen det sätt Greenpeace önskar, sprids också organisationens synsätt och betraktelser av verkligheten (Strömbäck, 2009) Således bygger organisationen opinion genom att porträttera vattenglasets i enlighet med deras syn. Denna verklighet förstärks i sin tur genom medvetna val av fakta, vinkel, källor, ord och attribut. Således tar sig gestaltningarna bland annat uttryck i deras talade och skrivna kommunikation och är ett uttryck för de ramar organisationen sätter för sin verklighet. Ramarna definierar problem. (Entman, 1993)

Ytterligare ett sätt att framhäva särskild information är genom associationer till kända kultursymboler. Kärnkraften benämns i ett blogginlägg som *en farlig och dyr 1900-tals teknologi* (*Varför är den svenska kärnkraftsdebatten så skev?*

2012-02-13) vilket både ett sätt att göra sig lustig över men också visa på att tekniken inte är modern. I dagens samhälle anser vi att ordet *modern* har en positiv klang, medan *omodern* har motsatt effekt. Således tolkar vi det som att Greenpeace sätter likhetstecken mellan kärnkraft och omodern teknik. Samtidigt är det viktigt att understryka att synliggörandet är ett resultat av interaktionen mellan texten och mottagaren och därför kan det svårt att säkerhetsställa exakt påverkan på publikerna (Entman, 1993) De associationer vi gör till symboliken *1900-tals teknologi*, är inte nödvändigtvis densamma som personer med annan bakgrund och andra referensramar gör.

Greenpeace sätt att uttrycka sig utifrån val kring lexikalitet och koherens kan i stor utsträckning sägas bygga på redan existerande diskursordningar. Den *anti-kärnkraftsdiskurs* som tidigare presenterats grundar sig framför allt på argument som lyfter fram och talar om kärnkraften som farlig, onödig, kostsam och problematisk i hanteringen av radioaktivt avfall. Vi anser att många av de argument och resonemang som Greenpeace för direkt kan sägas bygga på denna diskurs. Exempel på detta återfinns bland annat i:

Det var nära i Forsmark 2006 – det finns alltid en risk vi inte vill ta (Artikel 25/3-11) där benämns kärnkraften som *mycket osäker*.

Greenpeaceprotest utanför Ringhals kärnkraftverk (PM 26/9-11) där kärnkraften beskrivs som *osäker och farlig*.

Varför är den svenska kärnkraftsdebatten så skev? (Blogginlägg 13/2-11) där kärnkraften framställs som *farlig och dyr*

Låt säkerheten gå före egenintresset (Debattartikel 11/3-11) där författaren menar att *vi måste inse att vi i dag är mycket långt ifrån att ha en säker lösning på avfallsfrågan och därför bör vi inte fortsätta se kärnkraft som ett seriöst alternativ för framtida energiinvesteringar*.

Samtidigt finns det stora likheter mellan Greenpeace uttryckssätt och *Kärnkrafts-säkerhetsdiskursen*. Inom denna diskursordning lyfts som tidigare nämnts framför

allt argument fram som säger att strålningen från det radioaktiva avfallets är farligt, till och med dödligt. Greenpeace uttrycker sig på samma sätt i:

Låt säkerheten gå före egenintresset (Debattartikel 2011-03-11) där författaren skriver att mindre mängder radioaktivitet kan orsaka mutationer i dina gener och ge dig cancer. Om du överlever kan de föras vidare till dina barn och barnbarn och ge dem cancer och missbildningar.

Ett beslut – 100 000 år av konsekvenser (Artikel 2012-03-16) skriver Greenpeace att SKB vill gräva ned Sveriges dödliga, radioaktiva kärnavfall i berggrunden och lämna det där, trots att metoden de vill använda underkänts av forskare, som bland annat menar att radioaktiviteten riskerar att läcka ut.

Utifrån ovanstående exempel, som bara är ett par i mängden, menar vi att det går att hävda att Greenpeace uttryckssätt på mikronivå till största del bygger på anti-kärnkraftsdiskursens sätt att tala om kärnkraften som onödig och farlig. Samtidigt bygger en del av argumentationen och åsikterna som presenteras på kärnkraftssäkerhetsdiskursen sätt att ringa in frågan.

Slutdiskussion

Att opinionen i kärnkraftsfrågan har svängt så kraftigt från 1980- till 2000-talet är något vi finner mycket intressant att reflektera över. I politiska frågor är det inte särskilt konstigt att opinionen svänger, det i sig är inget ovanligt. Mycket hinner hända på 30 år och politiken är inte konstant utan ständigt föränderlig. I Sverige är riksdagsledamöterna representanter för folket och således också i hög utsträckning en representation av den allmänna opinionen i samhället. Riksdagsbeslutet 2010 där det öppnades upp för ny kärnkraft i Sverige bekräftar också den just då rådande opinionen i frågan. Huruvida det är politikerna som påverkar opinionen eller tvärtom är inget vi spekulerar eller tar ställning i. Däremot blir det tydligt att ramar och ordets makt är av mycket stor betydelse för demokratin och samhällsutvecklingen. I större sammanhang får dessa inte enbart konsekvenser för mottagarens syn på samhällsfrågor, utan också på samhället i stort. Att pennans makt är större än svärdets är inget nytt resonemang och därför får opinionsbildning en avgörande roll i ett öppet och demokratiskt samhälle. Vi anser att enskilda organisationers opinionsbildning är mycket viktig och har en positiv inverkan på samhället och demokratiprocessen. Vi hävdar att opinionsbildning samlar personer och organisationers åsikter i syfte att kunna hitta gemensamma lösningar, uppnå förändring och föra dialog. I enlighet med *Framing*-begreppet resonemang kring hur ramar bidrar till att lyfta fram och synliggöra information, har vi visat på hur Greenpeace lyfter fram särskilda begrepp och uttrycksätt för att förstärka bilden av kärnkraften som dyr och onödig. Detta med hjälp av starka och värdeladdade ord samt tydliga kopplingar till kärnkraftsolyckan i Fukushima. Att just olyckan haft en betydande roll för Greenpeace opinionsbildning förstärks av organisationens tydligt ökande fokus och att andelen texter ökat markant efter olyckan. Att olyckan även bidragit till att frågan hamnat på nyhetsagendan och fått mer utrymme tror vi har underlättat Greenpeace opinionsbildande arbete.

Vi tycker det är synnerligen intressant att frågan om avveckling samma år som olyckan i Tjernobyl inträffade, hade stöd av tre av fyra svenskar. När beslutet togs 2010 fanns det ett starkt och brett stöd för förslaget, även om det kan sägas ha sjunkit efter olyckan i Fukushima. Vad denna väldiga förändring berott på är en fråga alltför stor för att svara på inom ramen för denna uppsats, men likväl är denna fråga intressant för vår undersökning. Olyckan i Harrisburg 1979 fick konsekvenserna att en stark opinion mot kärnkraft väcktes för första gången, vilket inte minst kan konstateras av resultaten i folkomröstningen som hölls året därpå. Samtidigt bidrog olyckan i Tjernobyl till att förstärka denna rådande opinion.

Mot denna bakgrund menar vi att det går att hävda att kärnkraftsolyckor tenderar att i stor utsträckning föra med sig kritiska opinioner mot kärnkraft. Även efter Fukushima går det att se en tydlig opinionssvängning från positiv till negativ i Sverige på kort sikt, om effekterna och svängningarna håller i sig på längre sikt är däremot svårt att i nuläget svara på. Som vi tidigare sett och kommit fram till finns det en stark tendens att bland kärnkraftsmotståndare bygga sin argumentation på anti-kärnkraftsdiskursens säkerhetsaspekt, där kärnkraften porträtteras som farlig och där en olycka alltid är nära förestående. Mycket av Greenpeace nuvarande argumentation bygger, som vi belyst och avhandlat i föregående del, redan i stor utsträckning på olyckan i Fukushima. Det finns en logik i att från organisationens sida bygga sina argument på aktuella händelser som stärker deras världsbild och verklighetssyn.

Sverige har länge varit ett land som värnat om miljö där miljöfrågor fått stort utrymme. Vi anser detta präglar vårt samhälle i stor utsträckning och menar att det finns en stor miljömedvetenhet som präglar många samhällsfrågor och återkommer som en röd tråd. När vi läst och satt oss in i kärnkraftsfrågan har vi noterat att flertalet argument från kärnkraftsförespråkarna grundar sig på traditionella ekonomiska argument som bygger på pro-kärnkraftsdiskursen, men i hög utsträckning också miljöargument. Kärnkraftsförespråkarna har ramat in kärnkraftsfrågan i en annan kontext där den idag framstår som ett miljövänligt alternativ. I argumenten återkommer ett stort fokus på utsläpp av växthusgaser som kärnkraften, enligt förespråkarna, har mindre av än exempelvis kolkraft. Enligt förespråkarna finns det istället en risk för att Sverige blir beroende av dessa utländska energikällor som också anses vara mindre miljövänliga. Således ramas den svenska kärnkraftsproducerade elen in som ren och bra för miljön och ska, en-

ligt förespråkarna, ses som ett förnuftigt och miljövänligt alternativ. Pro-kärnkraftsdiskursen kännetecknats annars vanligtvis av argument där kärnkraftens säkerhet och ekonomiska fördelar läggs fram. Mot bakgrund av denna inramning menar vi att pro-kärnkraftsdiskursen i Sverige nu även omfattar miljöaspekter.

Detta är mycket intressant eftersom anti-kärnkraftsdiskursen i mycket mindre utsträckning bygger sin argumentation på ekonomiska aspekter utan istället fokuserar på miljö- och riskargument. I Greenpeace fall stämmer denna typ av porträttering väl in med deras världsbild som säger att miljön inte ska exploateras på grund av kommersiella intressen. Vi tror att ekonomin är en viktig fråga för det svenska folket och att priset på el berör en mycket stor andel av de svenska hushållen. Således bör detta också vara en viktig fråga för anti-kärnkraftsdiskursen. Argument baserade på miljö- och riskaspekter tror vi är viktiga, men till viss del av sekundär betydelse när människor tar ställning i kärnkraftsfrågan. Är elpriserna höga och belastar hushållens ekonomi hårt, tror vi att de ekonomiska argumenten får större tyngd. Med tydligare fokus på ekonomiska aspekter i frågan om kärnkraft och förnyelsebar energi, tror vi att anti-kärnkraftsdiskursen skulle nå fler och lättare få ut sina huvudsakliga budskap om säkerhet och miljö. Vi tror också att det ur en kommunikativ synvinkel är lättare att nå förändring med budskap om *hur*, snarare än *varför*. Ett exempel är att kommunicera *hur* jag som privatperson kan göra för att en så stor del som möjligt av Sveriges totala energimix ska vara förnybar, istället för att tala om *varför* den borde vara det.

Vi har i denna C-uppsats haft ambitionen att undersöka och ta reda på hur Greenpeace uttrycker sig och beskriver sin verklighet för att påverka opinionen i kärnkraftsfrågan. Under arbetets gång har två huvudteman vuxit fram där lexikalitet och kausalitet har fått en särskild stor betydelse för organisationens argumentation och inramning av kärnkraftsfrågan. Texterna är liksom organisationens aktioner dramatiska och värdeladdade och vi tror att arbetet bakom dessa, i likhet med aktionerna, är välplanerade och strategisk uttänkta. Detta understryker endast hur viktig strategisk kommunikation är för organisationer och dess verksamhet. Vår förhoppning är att vi bidragit till att öka förståelsen för anti-kärnkraftsdiskursen i Sverige samt hur kärnkraftsfrågan kan ringas in och kommuniceras av en ideell miljöorganisation.

6.1 Förslag på fortsatt forskning

Vad gäller kärnkraftsfrågan finns det ett flertal olika frågor och infallsvinklar som är av stort intresse för framtida forskning. Hur organisationer uttrycker sig i pro-kärnkraftsdiskursen är ett ämne som är väl värt att undersöka. Ytterligare en aspekt som är intressant att titta närmare på, mot bakgrund av vårt tidigare resonemang om hushållsekonomi, är huruvida elpriser och opinion följs åt. Vi välkomnar all forskning som bidrar till att öka förståelsen och bredda kunskaperna om kärnkraftsdiskurs i stort.

Referenser

Litteratur

Berglez, P. (2000). Kritisk diskursanalys. I M. Ekström & L. Larsson (Red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap* (pp. 194-218). Lund: Studentlitteratur

Boström, M. (2001) *Miljörörelsens mångfald*. Lund: Arkiv förlag.

Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Börjesson, M. (2003) *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

Daymon, C. & Holloway, I. (2011) *Qualitative research methods in public relations and marketing communications*. Routledge

Fairclough, N. (1992) *Discourse and Social change*. Cambridge: Polity

Fairclough, N. (2010) *Critical Discourse Analysis: the critical study of language*. Harlow: Longman.

Foucault, M. (1972) *Vetandets arkeologi*. Staffanstorp: Cavestorp

Hadenius, S., Weibull, L. & Wadbring, I. (2008) *Massmedier: Press, radio och tv I den digitala tidsåldern*. Stockholm: Ekerlids förlag.

Hellspång, L. (2004) *Konsten att tala: handbok i praktisk retorik*. Lund: Studentlitteratur

Howarth, D. (2007) *Diskurs*. Malmö: Liber.

Jowett, G. S. & O'Donnell, V. (2006) *propaganda and persuasion*. SAGE Publications.

Larsson, L. (Red.). (2002) *PR på svenska: teori, strategi och kritisk analys*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, L. (2005) *Opinionsmakarna: en studie om PR-konsulter, journalistik och demokrati*. Lund: Studentlitteratur.

Lippman, W. (1922) *Public Opinion*. NuVision Publications

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur

- Morris, T. & Goldsworthy, S. (2008) *PR – a persuasive industry?* Palgrave Macmillan
- Nilsson, M. (2004). Mediernas makt över tanken. I L. Nord & J. Strömbäck (Red.), *Medierna och demokratin* (pp. 343-363). Lund: Studentlitteratur.
- Palm, L. (2006) *Kommunikationsplanering: en handbok på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur
- Petersson, O. (2010) *Opinionsbildning*. Stockholm: SNS förlag
- Schmitz, B. (2004) *PR handboken*. Stockholm: Redaktionen Stefan Edberg AB.
- Strömbäck, J. (2001) *Gäster hos verkligheten: en studie av journalistik, demokrati och politisk misstro*. Eslöv: B. Östlings bokförlag.
- Strömbäck, J. (2009) *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS förlag
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapliga artiklar

- Anshelm, J. (2009). Among Demons and Wizards: The Nuclear Energy Discourse in Sweden and the Re-Enchantment of the world. *Bulletin of Science, Technology & Society*, ISSN 0270-4676, 2010, Volym 30, Nummer 1, 43 – 53. Hämtad från <http://bst.sagepub.com.ludwig.lub.lu.se/content/30/1/43.full.pdf+html>
- Cobb, W., & Elder, C. D. (1971). The Politics of Agenda-Building: An Alternative Perspective for Modern Democratic Theory. *The Journal of Politics*, vol. 33, No. 4, 892-915. Hämtad från http://dev.ulb.ac.be/sciencespo/dossiers_supports/article-cobb---edler1.pdf
- Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*. Volume 43, Issue 4, 51-58. doi:10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x
- Hallahan K., Holtzhausen, D., van Ruler, B., Verčič, D., & Sriramesh, K. (2007). Defining Strategic Communication. *International Journal of Strategic Communication*, Volume 1, Issue 1, 3-35. doi: 10.1080/15531180701285244
- Hønneland, G. (2004). Nuclear Safety Discourse in the European Arctic. *Polar Record*, ISSN 0032-2474, 01/2004, Volym 40, Nummer 1, 39 – 49. Hämtad från

<http://journals.cambridge.org.ludwig.lub.lu.se/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=194607>

Kahneman, D., & Tversky, A. (1984). Choice, values, and frames. *American Psychologist*, 39, 341-350. doi: 10.1037/0003-066X.39.4.341

Pilibaiyte, V. (2011). Nuclear energy discourses in Lithuania and Belarus. *Media Transformations Vol.* , 66-87. Hämtad från http://www.balticmedia.eu/sites/default/files/Pilibaiyte_MT_2011:5.pdf

Rapporter

Boström, M. (1999). *Den organiserade miljörelsen – Fallstudier av Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF, Miljöförbundet Jordens Vänner, Greenpeace och Det Naturliga Steget (SCORE Rapportserie 1999:9)*. Stockholms universitet, Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor.

Hedberg, P. & Holmberg, S. (2010) *Åsikter om energi och kärnkraft (SOM-rapport nr 2010:02)*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.

Hedberg, P. & Holmberg, S. (2012) *Åsikter om energi och kärnkraft (SOM-rapport nr 2012:2)*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.

Elektroniska källor

Bengtsson, I-L. (2011, 28 oktober). Ranelid står aldrig still. *Kristianstadsbladet*. Hämtad från <http://www.kristianstadsbladet.se> [2012-05-20]

Energimyndigheten. (2011) *Energiläget i siffror 2011*. Hämtad 29 mars 2012 från Energimyndigheten: <http://www.energimyndigheten.se/Global/Statistik/Energil%C3%A4get/Energil%C3%A4get%20i%20siffror%202011.pdf>

Greenpeace. (2010). *Greenpeace historia*. Hämtad 12 april 2012 från Greenpeace: <http://www.greenpeace.org/sweden/se/om-oss/Greenpeace-historia/>

Greenpeace Norden. (2010) *Arbetsmetoder*. Hämtad 12 april 2012 från Greenpeace: <http://www.greenpeace.org/sweden/se/om-oss/Arbetsmetoder/>

Greenpeace Norden. (2012). *Kärnkraften är farlig, onödig och måste avvecklas*. Hämtad 29 mars 2012 från Greenpeace: <http://www.greenpeace.org/sweden/se/vad-vi-jobbar-for/karnkraft/>

Kolare, S., Lunberg, F. & Vedung, E. (2012). *Kärnenergifrågan*. Hämtad 27 mars, 2012 från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/k%C3%A4rnergifr%C3%A5gan>

Nationalencyklopedin. (2012) *Opinion*. Hämtad 12 april 2012 från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/opinion>

Nationalencyklopedin. (2012) *Greenpeace*. Hämtad 22 mars 2012 från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/greenpeace>

Nilsson, P. (2011, 22 mars). Nu är det fler som vill avveckla kärnkraften. *Dagens Nyheter*. Hämtad från: <http://www.dn.se> [2012-03-29]

Nordlander, J. & Rosén, H. (2010, 18 juni). Riksdagen röstade ja till ny kärnkraft. *Dagens Nyheter*. Hämtad från <http://www.dn.se> [2012-05-03]

Sjöstrand, N. G. (2012) *Fukushimaolyckan*. Hämtad 27 mars, 2012 från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/fukushimaolyckan>

Strålsäkerhetsmyndigheten. (2011) *Fukushima – sex månader senare*. Hämtad 27 mars 2012 från Strålsäkerhetsmyndigheten: <http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/Om-myndigheten/Tema-stralsakerhet/Stralsakerter/Artiklar/Fukushima--sex-manader-senare/>

Svensk Kärnbränslehantering AB. (2012). *Vår metod för slutförvaring*. Hämtat 10 maj 2012 från Svensk Kärnbränslehantering: http://www.skb.se/Templates/Standard____14883.aspx

Svensk Kärnbränslehantering AB. (2012). *Därför behövs vi*. Hämtat 10 maj 2012 från Svensk Kärnbränslehantering: http://www.skb.se/Templates/Standard____25340.aspx

Sveriges Regering. (2005) *Genomförda nationella folkomröstningar*. Hämtad 19 april 2012 från Sveriges Regering: <http://www.regeringen.se/sb/d/2467/a/13454>

Sveriges Regering. (2012) *Sveriges regeringar under 100 år*. Hämtad 17 maj 2012 från Sveriges Regering: <http://www.regeringen.se/sb/d/4393>

Sunesson, Y. (2012, 18 maj). Kärnkraften har motvind. *Hallands Nyheter*. Hämtad från <http://www.hn.se> [18 maj 2012]

Tidningarnas Telegrambyrå. (2011, 16 mars). Protest mot planer på slutförvaring. *Aftonbladet*. Hämtad från <http://www.aftonbladet.se> [2012-04-18]

Tidningarnas Telegrambyrå. (2011, 16 mars). SKB ansöker om att bygga slutförvaring. *Aftonbladet*. Hämtad från <http://www.aftonbladet.se> [2012-05-10]

Tidningarnas Telegrambyrå. (2011, 29 mars). Sifo: Fler tveksamma till kärnkraft. *Barometern Oskarshamns-Tidningen*. Hämtad från <http://www.barometern.se> [2012-03-29]

Bilagor

Bilaga 1 - Analysschema

1. Redogörelse för textens huvudsakliga innehåll.
Huvudfrågan är ”Vad handlar texten om, vad tar den upp”? Finns det bilder och faktarutor som kompletterar artikeln? Vad föreställer de? Vad kommunicerar de?
2. Makroanalys: Textens schematiska struktur. Här kartläggs berättandets kategori på följande sätt:
 - a) Vad förmedlas i rubrik och i ingress?
 - b) Vilka aktörer förekommer i texten? Vem får komma till tals?
 - c) Framkommer det varför texten är skriven? Finns det någon historisk bakgrund?
 - d) Kausalitet. Finns det några orsakssamband (orsak och verkan)?
 - e) Vem riktar sig texten till? Hur går det att utläsa?
 - f) Hur kommenteras och beskrivs aktörerna i texten av skribenten?
 - g) Vilken genre och diskursordning kan texten sägas hör hemma inom? Bygger den på andra diskursordningar?
 - h) Hur är skribentens röst och författartön? Lugn och saklig? Upprörd? Argumenterande?
3. Makroanalys: Textens tematiska struktur. När den tematiska strukturen analyseras ska textens hierarkiska karaktär registreras genom att undersöka hur de ämnen eller händelser som förekommer i artikeln organiseras. Hur delas texten upp vad gäller argumentation? Knyts eller relateras huvudhändelsen till andra händelser som är av sekundär art, till exempel något som inträffat nyligen eller flera år tillbaka i tiden?
4. Mikroanalys. I den mikroorienterade analysen av nyhetstexten undersöks:

(a) Koherens och frånvarande information. Krävs det förkunskaper för att förstå och kunna ta till sig texten? Finns det något som inte uttrycks rakt ut men som är implicit menat?

Utelämnas några "hål" som läsaren får fylla i? Förekommer det repetition av ord, metaforer, användning av synonymer, byte av pronomen eller användande av konjunktioner som på något sätt sticker ut?

(b) Närvarande implikationer. Förekommer det information som är överflödig eller rent av irrelevant i sammanhanget?

(c) Den lexikala stilen. Fokus på ordval. Finns det några ordval som sticker ut och är anmärkningsvärda? På vilket sätt? Varför kan skribenten antas använda sig av sådana formuleringar?

5. Politiska/historiska kontextualiseringar. Vidare reflektioner över resultatet av makro- och mikroanalysen. Kan textens diskursiva mönster placeras in i ett större socialt och kulturellt mönster? Skulle den aktuella händelsen eller sakfrågan kunna beskrivas ur ett annat perspektiv? Hur kan man se på texten ur ett maktperspektiv? Kan man finna några historiska orsaker till att händelsen beskrivs som den gör?